

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานการวิจัยต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่า มีเรื่องราวที่เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาน้อยมาก ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษารวบรวมจากคำบรรยาย และการสัมภาษณ์ประกอบด้วย แล้วจึงนำมาวิเคราะห์และสรุป ทั้งนี้เพื่อให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และได้นำเสนอตามลำดับเรื่องดังนี้คือ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยกล่าวถึงในค่านคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา หน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา การดำเนินงานในการจัดการให้คำปรึกษา ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงาน รวมทั้งข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และนักศึกษา

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของบทบาท คำว่า "บทบาท" (Role) มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ ตามความคิดเห็นของ ทองคุณ หงส์พันธุ์ บทบาทหมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับงานโดยตรงและงานพิเศษที่ควรต้องกระทำ¹ ส่วนในทัศนะของ โสภภา ชูพิบูลย์ ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า

¹ทองคุณ หงส์พันธุ์, "บทบาทของหัวหน้าฝ่ายปกครองและสวัสดิการของสถานศึกษาฝึกหัดครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), หน้า 7.

ทุกตำแหน่งหรือชั้น จะถูกสมาชิกในชุมชนคาดหวังไว้ระดับหนึ่งว่า พฤติกรรมของคนที่อยู่ในตำแหน่งนั้น ควรจะทำอะไร มีพฤติกรรมอะไร คือบทบาทของแต่ละคนที่อยู่ในตำแหน่งหนึ่ง ควรจะมีอะไรนั่นเอง บางทีบทบาทอาจครอบคลุมไปในแง่ที่ว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรือพันธะของตำแหน่งนั้น ๆ¹ และนักการศึกษาที่มีความเห็นในทำนองเดียวกันนี้คือ ภิญโญ สารว ซึ่งได้ให้ความเห็นว่า บทบาทหน้าที่ หมายถึง ความมุ่งหวัง (Expectation) ที่บุคคลอื่นคาดหวังบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรจะทำ หรือแสดงพฤติกรรมอย่างไรอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทหน้าที่ (Role) มีความเกี่ยวข้องกับตำแหน่งที่บุคคลดำรงอยู่เสมอ²

สวริชาร์ค อาร์ แมคโคเนลล์ และ เจมส์ เอ สเคลเลนเบิร์ก (Richard R. MacDonald and James A. Schellenberg) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าบทบาทในลักษณะของพฤติกรรมทางสังคม โดยกล่าวว่า "บทบาทหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมอันเป็นที่คาดหวังโดยสมาชิกของสังคมที่มีต่อบุคคลนั้น"³ และ คิมบอล ยัง (Kimball Young) ก็ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องบทบาทไว้ว่า "บทบาทเป็นหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งที่จะต้องปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับทั้งผู้ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า และผู้ดำรงตำแหน่งสูงกว่า"⁴ ซึ่งสอดคล้อง

¹ โสภา ชูพิกุลชัย, จิตวิทยาสังคม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 129.

² ภิญโญ สารว, หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 304.

³ Richard R. MacDonald and James A. Schellenberg, Selected Readings and Projects in Social Psychology, (New York : Random House, Inc., 1971), p. 3.

⁴ Kimball Young and Raymond W. Mack, Sociology and Social Life, (New York : American Book Co., 1965), pp.131-132.

กับ พอล เอฟ เซคคอร์ด (Paul F. Secord) ที่กล่าวว่า "บทบาทคือการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างพฤติกรรมที่คาดหวังของบุคคลสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือผู้ดำรงตำแหน่ง อีกฝ่ายหนึ่งคือบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น"¹

คีท เดวิส (Keith Davis) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบไว้อย่างน่าสนใจว่า "การที่บุคคลจะดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด ต้องมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ กำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งนั้นเสมอ บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ จะต้องเป็นที่รู้และเข้าใจกันระหว่างบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง"²

แดเนียล เจ เลวินสัน (Daniel J. Levinson) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการคือ

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน (Norms) ความคาดหวัง (Expectations) ขอบห้าม (Taboos) ความรับผิดชอบ (Responsibilities) และอื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้ คำนี้ถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การชี้บ่งถึงหน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเองที่จะคิดและทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ นั้นเอง³

¹Paul F. Secord and Carl W. Backman, Social Psychology (New York : McGraw-Hill Book Co., 1964), p. 454.

²Keith Davis, Human Relation at Work, (New York : McGraw-Hill Book Co., Inc., 1962), p.40.

³Daniel J. Levinson, "Role, Personality, and Social Structure in the Organizational Setting" Selected Readings and Projects in Social Psychology, (New York:Random House, Inc., 1971), p.11.

เมื่อนำแนวคิดที่บุคคลต่าง ๆ โต้เสนอไว้ดังกล่าวถึงมาแล้ว มาพิจารณารวมกันก็อาจจะสรุปความหมายของบทบาทใดว่า บทบาทเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ต้องกระทำ เมื่อดำรงตำแหน่งและการกระทำหรือพฤติกรรมนั้นย่อมมีส่วนผูกพันอยู่กับความคิดของผู้ดำรงตำแหน่งเอง และความคาดหวังของผู้อื่นในสังคม หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า บทบาทหมายถึงแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลในการปฏิบัติตนในตำแหน่งการงานที่ดำรงอยู่และในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันหรือเป็นสมาชิกของสังคมเดียวกันจึงมักมีแบบแผนของพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน ซึ่งเปรียบเทียบเป็นภาระหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามลักษณะของสังคม นอกจากนี้บทบาทยังเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นไปตามความคาดหวังของบุคคลอื่น ก็จะแสดงพฤติกรรมไปตามที่คาดหวังอื่นต้องการให้ตนกระทำอะไร อย่างไรในฐานะที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งนั้น

004338

ประเภทของบทบาท จากความหมายของบทบาทที่สรุปได้ดังกล่าว บทบาทจึงอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามตำแหน่งที่ทำให้เกิดบทบาท คือ

1. บทบาทที่ได้มาจากตำแหน่ง เป็นบทบาทที่ถูกกำหนดควบคุมกับตำแหน่งใดแก่ฐานะของตำแหน่งนั้น กฎ ระเบียบ ภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบ สิทธิและขอบุคคลซึ่งกำหนดไว้เป็น**ปทัศฐาน** (Norm) สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งนั้น

2. บทบาทที่ถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพของบุคคล โลกแก่ ค่านิยม เจตคติ ประสพการณ์ การศึกษาอบรม ตลอดจนพื้นฐานของวัฒนธรรมและประเพณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งยึดถือปฏิบัติ¹

เรย์มอนด์ จี ฮันท์ (Raymond G. Hunt) ได้แบ่งประเภทของบทบาทไว้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

¹ประมวล รัตนวงศ์, "บทบาททางวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาของนักการศึกษาและคณะกรรมการการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2519), หน้า 12.

1. บทบาทที่กำหนดโดยสังคม (Role Prescriptions) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ว่า บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนั้นจะต้องทำอะไร เช่น สังคมกำหนดไว้ว่าครูจะต้องมีหน้าที่เป็นครูสอน แพทย์จะต้องมีหน้าที่เป็นรักษาไข้

2. บทบาทที่กำหนดให้คนเป็นตัวอย่างของสังคม (Role Stereotypes) เช่น การแต่งกาย การพูดจา ความประพฤติของคนในสังคมโดยยอมรับถึงวัฒนธรรมและสังคมของคนนั้น

3. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectations) เป็นบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังไว้ว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งนั้นควรจะทำอย่างไร เช่น ผู้ที่เป็นครูควรจะต้องมีความรู้ดี มีความประพฤติดี และมีคุณธรรมของการเป็นครูที่ดี

4. บทบาทที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ และหน้าที่ที่กำหนดไว้ (Role Enactments) เช่น ครูจะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้าราชการพลเรือน

5. บทบาทที่ต้องปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้อื่นด้วยกัน (Counter Role Expectation) คือบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งไม่เพียงแต่จะต้องปฏิบัติตามที่ตนเองต้องการเท่านั้น แต่จะต้องปฏิบัติตามความมุ่งหวังของผู้อื่นด้วย เช่น คนสองคนทำงานร่วมกัน ต่างก็มุ่งหวังว่าแต่ละคนจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตน แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ทั้งสองฝ่ายจะต้องร่วมมือกันทำ และจะต้องดูความมุ่งหวังของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยว่าต้องการจะให้ทำอะไร¹

ความขัดแย้งของบทบาท ดังที่กล่าวมาแล้วว่า เรื่องของบทบาทนั้นเป็นปฏิสัมพันธ์ของความคาดหวังในพฤติกรรมระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีไคหมาย ความว่าการคาดหวังของทั้งสองฝ่ายจะต้องตรงกัน หรือบทบาทของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็น

¹Raymond G. Hunt, "The Differentiation of Roles" Selected Reading and Projects in Social Psychology, (New York : Random House, Inc., 1971), p. 6.

ไปตามความคาดหวังของอีกฝ่ายหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่อเป็นเช่นนี้การแสดงบทบาท
 ย่อมไม่เป็นไปตามที่ทั้งสองฝ่ายมุ่งหวัง จึงก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานขึ้น ในระบ
 สังคมที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงและมีโครงสร้างที่ซับซ้อนอย่างทุกวันนี้ ความสัมพันธ์
 ระหว่างตำแหน่งและบุคลากรตำแหน่งต่าง ๆ ในสังคมก็มีความซับซ้อนตามไปด้วย บาง
 ตำแหน่งความสัมพันธ์ก็ เป็นไปควดยก็ บางตำแหน่งก็ไม่มีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ที่
 เป็นไปในลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดความสับสน ความไม่ลงรอยกัน และก่อให้เกิดการขัด
 แยกกันระหว่างบุคลากรตำแหน่งและผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือเกิดเป็นปัญหาแก่บุคลากร
 ซึ่ง เรย์มอนด์ จี ฮันท์ (Raymond G. Hunt) เรียกสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาในการ
 กำหนดบทบาทเพราะความไม่ลงรอยกันหรือขัดแย้งกันเช่นนี้ว่า "ความขัดแย้งในบทบาท"
 หรือ "Role Conflict" ความขัดแย้งในบทบาทนี้อาจเกิดได้จากปัญหาของการ
 กำหนดอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ซึ่งถือเป็นปทัสถาน (Norms) สำหรับ
 ตำแหน่งนั้นไว้มืดมน เกิดความซ้ำซ้อนกัน หรืออาจเกิดจากตัวบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของ
 บทบาทซึ่งมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน และถ้าผู้ใดนำเอาบุคลิกภาพส่วนตัวเขาไปเกี่ยวข้องกับ
 กับตำแหน่ง พฤติกรรมที่ผู้นั้นแสดงออกจึงอาจขัดแย้งกับบทบาทที่ควรจะเป็น¹

ความขัดแย้งในบทบาทอันเกิดจากการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับ
 รับผิดชอบของตำแหน่งนั้น เอ พอล แฮร์ (A. Paul Hare) แบ่งไว้เป็น 3 ประการ
 ดังต่อไปนี้

1. ความขัดแย้งที่เกิดจากบุคคลสองคนซึ่งมีตำแหน่งต่างกัน แต่มี
 บทบาทซ้ำซ้อน (Overlap) ในกลุ่มของตนเอง (Role Collision)

¹ Raymond G. Hunt, "Role and Role Conflict," Selected Reading and Projects in Social Psychology, (New York : Random House, Inc., 1971), p. 8.

2. ความขัดแย้งที่เกิดจากบุคคลคนเดียวกัน ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง แต่ได้รับแรงผลักดันจากบุคคลอื่นให้แสดงบทบาทที่แตกต่างออกไป ซึ่งขัดแย้งกับฐานะที่ดำรงอยู่

3. ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากความคาดหวังที่ไม่คงที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับบทบาท ทั้งนี้เกิดจากการขาดการตกลงกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มในเรื่องของพฤติกรรมตามที่ควรจะเป็นสำหรับตำแหน่งนั้น (Role Confusion)¹

แฟรงค์ มัสโกรฟ และ ฟิลลิป เอช เทเลอร์ (Frank Musgrove and Phillip H. Taylor) ได้กล่าวถึงความขัดแย้งในบทบาทว่ามี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความขัดแย้งซึ่งเกิดขึ้นระหว่างบทบาทของคนคนเดียว (Inter-Role Conflict) ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลคนเดียวดำรงตำแหน่ง 2 ตำแหน่งในขณะเดียวกัน และความคาดหวังในบทบาทของตำแหน่งหนึ่งขัดแย้งกับความคาดหวังในบทบาทอีกตำแหน่งหนึ่ง เช่น อาจารย์ ก. มีตำแหน่งหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ขณะเดียวกันอาจารย์ ก. ก็มีตำแหน่งหน้าที่อาจารย์นิเทศก์ด้วย ความคาดหวังในบทบาทของอาจารย์ ก. ในตำแหน่งหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา คือต้องให้ความเอาใจใส่ดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดและทั่วถึงอยู่เสมอ และประชุมชี้แจงนโยบาย ตลอดจนให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ตามเวลาที่ตกลงกันไว้ แต่ในขณะเดียวกันความคาดหวังในตำแหน่งของอาจารย์นิเทศก์ คือ ความต้องการให้อาจารย์ ก. ออกไปทำการนิเทศก์การสอนให้นักศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ เช่นนี้ความขัดแย้งในบทบาทอันเกิดจากความคาดหวังต่างกันจึงเกิดขึ้น

¹A. Paul Hare, Handbook of Small Group Research, (New York : The Free Press of Glence, 1962), pp. 148-151.

2. ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในบทบาทเดียวกัน (Intra-Role Conflict) ซึ่งเกิดจากความคาดหวังที่มีต่อบทบาทนั้นมีความขัดแย้งกัน เช่น ถ้าความคาดหวังของผู้บริหารวิทยาลัยครูต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาขัดแย้งกับความคาดหวังของนักศึกษา ตัวอาจารย์ที่ปรึกษาเองจะเกิดความขัดแย้งและคับข้องใจในการดำเนินบทบาทของตนเองด้วย¹

เมื่อพิจารณาคำอธิบายของ เอ พอล แฮร์ (A. Paul Hare) และ แฟรงค์ มัสโกรฟ (Frank Musgrove) โดยใช้ตำแหน่งเป็นเกณฑ์แล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่าทั้งสองท่านโลกดวไว้ในสิ่งเดียวกัน กล่าวคือ Role Collision ก็คือเรื่องเกี่ยวกับ Inter-Role Conflict นั่นคือ ความขัดแย้งในบทบาทเกิดจากการดำรงตำแหน่ง 2 ตำแหน่ง ส่วน Role Incompatibility นั่นก็คือเรื่องเกี่ยวกับ Intra-Role Conflict กล่าวคือ ความขัดแย้งนั้นเกิดจากการดำรงตำแหน่งเพียงตำแหน่งเดียว แต่ความคาดหวังในบทบาทอันมีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทของตำแหน่งนั้นแตกต่างกัน

ถึงโลกดวมาแล้ววาทบาทนั้น ส่วนหนึ่งอาจได้มาจากบุคลิกภาพของบุคคล ดังนั้นบุคลิกภาพส่วนบุคคลที่แตกต่างกันก็อาจเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทได้ ซึ่ง พอล เอฟ เซกคอร์ด และ คาร์ล คัมบลิว แบคแมน (Paul F. Secord and Carl W. Backman) โกสรูปไว้ว่า ความขัดแย้งในบทบาทอันเกิดจากบุคลิกภาพของบุคคลอาจเกิดขึ้นได้ภายใต้สภาพการณ์ 3 อย่าง คือ

1. ลักษณะประจำตัวของบุคคลอาจเขาไปแทรกแทรกในพฤติกรรมอันเป็นที่คาดหวังของกันทั่วไป กล่าวคือ นำบุคลิกภาพส่วนตัวเขาไปผูกพันกับตำแหน่ง
2. ความขัดแย้งเกิดจากความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทไม่เป็นไปใน

¹ Frank Musgrove and Phillip H. Taylor, Society and the Teacher's Role, (London : Routledge and Kegan Paul, 1969), p. 54.

แนวทางเกี่ยวกับความตึกเห็นของเจ้าของบทบาทหรือผู้ดำรงตำแหน่งนั้น

3. บทบาทหรือหน้าที่ และภารกิจที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งไม่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น¹

ข้อขัดแย้งในบทบาทนอกจากก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานแล้วยังก่อให้เกิดความคับข้องใจแก่เจ้าของบทบาท การจะปฏิบัติงานใหม่บรรลุเป้าหมายอย่างมีทั้งประสิทธิผลและประสิทธิภาพย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ในภาวะการณ์ที่ขัดแย้ง การป้องกันหรือหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทขึ้นจึงเป็นสิ่งดีกว่า แต่ถาเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้วต้องดำเนินการแก้ไขให้เหมาะสมตามแตกรณี

อัลเฟรด อาร์ ลินเดสมิทซ์ และ แอนสเลม แอด สเตาส์ (Alfred R. Lindesmith and Anslem L. Strauss) ได้เสนอแนะยุทธวิธี (Strategy) ในการแก้ไขเมื่อมีความขัดแย้งในบทบาทไว้ดังนี้

1. พยายามแยกแยะและคนหาว่าอะไร เป็นแนวคิดหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งนั้น ๆ แล้วขจัดเสีย เพื่อบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้นจะได้ไม่ถูกรบกวนจากความไม่เหมาะสมนั้น

2. ประนีประนอมในข้อเรียกร้องหรือความคาดหวังของบุคคลที่เกี่ยวข้องให้เหลือความขัดแย้งน้อยที่สุด

3. ทบทวนภารกิจ สิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทนั้นเสียใหม่ เพื่อช่วยให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้นและบุคคลที่เกี่ยวข้องของลดความรู้สึกขัดแย้งลง

4. เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงโครงสร้างของตำแหน่งเสียใหม่ บทบาท

¹ Paul F. Secord and Carl W. Backman, Social Psychology, (New York : McGraw-Hill Book Co., 1964), p. 493.

บางบทบาทจะต้องกระจายออกเป็นบทบาทย่อย กำหนดพฤติกรรมของบทบาทให้ชัดเจน เพื่อให้เจ้าของบทบาทใดแสดงบทบาทใดตามความคาดหวังโดยสมบูรณ์

5. ในประการสุดท้าย คือการละทิ้งข้อขัดแย้งทั้งปวงโดยสิ้นเชิง นั่นคือการย้ายตำแหน่ง หรือลาออกจากตำแหน่งนั้นเสีย¹

แนวทางของลินเดสมิท (Lindesmith) และสเตราส์ (Strauss) ดังกล่าวนี้นับว่าชัดเจน **ครอบคลุม**และเข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังมีบุคคลอื่นที่ก่อให้เกิดแนวทางที่สิ้นและรัดกุมในการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งในบทบาทไว้อย่างน่าสนใจ เช่น เรนซิส ลีเคอร์ท (Rensis Likert) ได้ชี้แนวทางในการแก้ไขหรือขจัดความขัดแย้งไว่ว่า "ในการบริหารนั้นความเป็นปฏิบัติของผู้ร่วมงานสามารถจัดไปได้โดยใช้ระบบการติดต่อสื่อสารแบบที่เรียกว่าการสื่อสารสองทาง (Two Way Communication)"² โดยนัยแห่งแนวทางที่ลีเคอร์ท (Likert) เสนอไว้คือเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานร่วมกันได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือระบายความคับข้องใจโดยมีผู้รับฟังอย่างเต็มที่ และสนใจ เป็นการสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วม (Sense of Participation) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) และความรู้สึกผูกพันต่องานนั้น (Sense of Commitment) ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะนำมาซึ่งความรู้สึกรับผิดชอบ ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมให้คนใช้เหตุผล (Reason) เคารพในความเป็นธรรม (Justice) รู้สึกในเมตตาธรรม (Compassion) เคารพ

¹ Alfred R. Lindesmith and Anslem L. Strauss, Social Psychology (New York : Holt Rineheart and Winston, Inc., 1968), pp.378-379.

² Rensis Likert, New Pattern in Management (New York : McGraw - Hill Co., Ltd., 1961), pp. 44-46.

และศรัทธาในความเป็นมนุษย์ (Faith in Man and Human Dignity) ซึ่งขอความ
 ค้ำที่นำมาเสนอนี้อาจสรุปได้สั้น ๆ ว่า หลักสำคัญของการป้องกันและขจัดความชั้แยะ
 ที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงานรวมกัน คือหลักการแห่งประชาธิปไตยนั่นเอง

ความชั้แยะในบทบาทย่อมเกิดขึ้นได้ในทุกวงการและทุกวิชาชีพ ความชั้-
 แยะนี้เองทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งหรือเจ้าของบทบาทเกิดความไม่มั่นใจในบทบาทของตนเอง
 การดำรงตำแหน่งอาจารย์ที่ปรึกษา เช่นเดียวกัน บุคคลซึ่งถือเอาความมีส่วนเกี่ยวข้องกับ
 อาจารย์ที่ปรึกษานอกจากนักศึกษาและผู้บริหารวิทยาลัยครูแล้ว ยังมีผู้ปกครองของนักศึกษา
 และอาจารย์ฝ่ายอื่น ๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสิ้น
 ทั้งนี้อาจารย์ที่ปรึกษาจึงควรเข้าใจว่าควรจะปฏิบัติหน้าที่ในค่านิยมใดเพียงใด ผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง
 มุ่งหวังจะให้อาจารย์ที่ปรึกษามีพฤติกรรมอะไรและอย่างไร ความเข้าใจในเรื่องบทบาท
 จะทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติงานในหน้าที่ใดเหมาะสมตามความมุ่งหวังของตนเองและ
 ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถแก้ไขหรือขจัดความชั้แยะในบทบาทที่อาจเกิดขึ้นได้
 การศึกษาเพื่อให้เข้าใจในบทบาทตรงกันจึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา

การปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาที่จะให้ถูกต้องเหมาะสมตามบทบาทนั้นขึ้น
 อยู่กับสาเหตุหลายประการ ที่สำคัญได้แก่ คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา หน้าที่และความ-
 รับผิดชอบที่กำหนดให้ การจัดและการดำเนินงานในการให้คำปรึกษา ตลอดจนปัญหาและ
 อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะกล่าวเป็นลำดับดังนี้

ก. คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา

คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษามีความสัมพันธ์กับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา
 เป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษามีอย่างไร ก็จะต้องจัดหาอาจารย์-
 ที่ปรึกษาที่มีคุณลักษณะเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ไปตามบทบาทนั้น การจัดหาอาจารย์ที่ปรึกษา

ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม จะทำให้โคอาจารย์ที่ปรึกษาที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทได้เป็นอย่างดี

เกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่คีนัน สุจริต เพียรชอบ ไคไท์ ทัศนะไว้ว่า อาจารย์ที่ปรึกษาจะคงพยายามปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองกับนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยและจูงใจที่จะให้นักเรียนกล้าที่จะขอคำปรึกษา และจะคงกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนทั้งในค่านิยมธรรมและความประพฤติ¹ สำหรับทัศนะของ โสภณัท นุชนาถ มีความเห็นว่า อาจารย์ที่ปรึกษาจะคงมีความสนใจ เอาใจใส่ และเข้าใจเด็กเป็นอย่างดี มีนิสัยรักเด็ก มีความเสียสละ พร้อมทั้งมีจิตใจเมตตาสงสารเด็กด้วย² ส่วน สุรินทร์ สุรสิริ พิจารณาคคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาในค่านิยมและคุณลักษณะส่วนตัวประกอบด้วย คือ พิจารณาวาอาจารย์ที่ปรึกษาคควรจะเป็นผู้ที่มีความบริสุทธิ์ และมีความเข้าใจในเรื่องการแนะแนวดีด้วย นอกจากนี้จะคงเป็นคนที่เขาอยู่กับผู้อื่นได้ง่าย มีเหตุผล มีกำลังใจ มีวาจาอ่อนหวาน และเป็นผู้ที่นักเรียนให้ความไว้วางใจและยกย่องนับถือ³

เฮฟเนอร์ เคท มุลเลอร์ (Hevener Kate Mueller) ไคไท์ ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาคว่า การจักอาจารย์ให้ทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา

¹สุจริต เพียรชอบ, "ที่ปรึกษาชี้ทางสว่างใส" ประมวลบทความประกอบ-
การเรียนวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับมัธยม แผนกวิชามัธยมศึกษา คณะครุ-
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520, หน้า 74-75.

²โสภณัท นุชนาถ, คู่มือสำหรับอาจารย์ Home Room, แผนกแนะแนว
วิทยาลัยครูนครปฐม, (อัสสัมชัญ), หน้า 11.

³สุรินทร์ สุรสิริ, "โฮมรูม," วิทยาจารย์, 70 (ตุลาคม 2514) : 5-14.

นั้น คุณลักษณะเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง จะต้องเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นผู้สนใจในเหตุการณ์ทาง ๆ อยู่เสมอ เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ ชัยชนะแข็ง และมีความเอาใจใส่ในหน้าที่เป็นอย่างดี นอกจากนี้ควรจะเป็นผู้ที่มีความรูกวางขวาง มีความเข้าใจในกานวิชาการ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับแหล่งบริการทาง ๆ ที่จะสามารถติดต่อขอความช่วยเหลือให้กับนักศึกษา เพื่อจะได้แนะนำนักศึกษาใ้ถูกทาง¹ วิลเลียม ดี มาตินสัน (William D. Martinson) ก็มีความเห็นคล้ายคลึงกันกับที่บูลเลอร์โลกลาวไว และยังได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมไว้อีกควยว่าอาจารย์ที่ปรึกษาควรจะเป็นผู้ที่เข้าใจคนอื่นได้ดี มีประสบการณ์กานการให้คำปรึกษามาบาง และควรมีเวลาพอที่จะให้กับนักศึกษาได้²

เจริญผล สุวรรณโชติ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ควรมีไว้หลายประการ ซึ่งอาจใช้คำย่อว่า 4 R 4 S คือ

1. มีมนุษยสัมพันธ์ดี (Relationship)
2. มีความรับผิดชอบดี (Responsibility)
3. มีเหตุผลดี (Reasoning)
4. รู้จักส่งเสริมให้กำลังใจแกผู้อื่น (Reward)
5. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Sympathy)
6. มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น (Service)
7. เป็นผู้ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ (Social Value)
8. เป็นผู้ที่ไวต่อการรับรู้ สามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ โคงาย (Sensitivity)³

¹Hevener Kate Mueller, Student Personnel Work in Higher Education, (Cambridge, Massachusetts, 1961), p. 210.

²William D. Martinson, "The Role and Duties of Advisors" Improving University Teaching, Education Bulletin, Report of a Pre-Semester Work Conference (November 9-11, 1960): 43.

³เจริญผล สุวรรณโชติ, "หน้าที่สำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษา" 2516 (อัครสำเนา).

นอกจากคุณลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนี้ อาจารย์ที่ปรึกษายังต้องก่อรูปคุณคุณธรรมและจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษาที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ เป็นผู้รักษาความลับ และคำนึงถึงสวัสดิภาพของนักศึกษา ไม่วิจารณ์หน่วยงาน บุคคลรวมอาชีพหรือสถาบันให้นักศึกษาที่มาขอรับคำปรึกษาฟัง เพราะจะทำให้เกิดอคติต่าง ๆ ได้ มีความรับผิดชอบที่จะส่งผู้มาขอคำปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกรณี เมื่อทราบว่าตนไม่สามารถจะให้ความช่วยเหลือได้ นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีความเข้าใจในความแตกต่างของบุคคล และพยายามที่จะช่วยแนะแนวทางให้ทุกคนรู้จักที่จะแก้ปัญหาหาคายตนเองได้¹

ข. หน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา

หน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งนั้นย่อมมีข้อแตกต่างกันไปบ้างแล้วแต่ละสถาบัน แต่ส่วนใหญ่แล้วหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษาคือการ เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการให้แก่ นักศึกษา ซึ่งในเรื่องนี้สถาบันการศึกษาในต่างประเทศระบุไว้ชัดเจนและมักจะใช้คำที่มีความหมายถึงอาจารย์ที่ปรึกษาว่า Academic Advisor หรือ Faculty Advisor ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับทางคำวิชาการ ใน Dictionary ของ คาร์เตอร์ วิก (Carter V. Good) ก็ได้ให้ความหมายของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า "อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำนักเรียนในการเลือกแนวทางในการเรียน การตัดสินใจในการเลือกวิชาเรียน และแนะแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน"

เฮฟเนอร์ เคท มุลเลอร์ (Hevener Kate Mueller) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า อาจารย์ที่ปรึกษามี

¹สุภาพรณ โศทรจรัส, "วิธีการให้คำปรึกษา" คู่มืออาจารย์การสอนและการวัดผลการศึกษา, ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518, หน้า 122-123.

หน้าที่ช่วยเหลือนิสิตในการวางแผนการเรียน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในจุดมุ่งหมายของการศึกษา และมีความสามารถที่จะช่วยเหลือ แนะนำนิสิตในการวางแผนการเรียนและเป้าหมายในการเรียน¹ อี จี วิลเลียมสัน (E. G. Williamson) ก็มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่า อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องช่วยเหลือแนะนำนิสิตในการเลือกวิชาเรียนให้ครบตามหลักสูตร นอกจากนี้ยังจะต้องสามารถที่จะนำข้อมูลอื่น ๆ มาประกอบการให้คำปรึกษาแก่นิสิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับนิสิตแต่ละคน²

ส่วน แอล บี ฮอปส์กินส์ (L. B. Hopkins) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าคอนซางจะครอบคลุมและกว้างขวางว่า อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจ ให้ความอบอุ่นและเป็นกันเองกับนิสิตแต่ละคนนอกเวลาเรียน จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของหมวดวิชา เทคนิค แผนการเรียน จำนวนหน่วยกิตที่นิสิตจะต้องเรียนให้ครบ นอกจากนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องมีความสามารถในการแปลความหมายข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับตัวนิสิต ซึ่งจะได้ออกจากการสัมภาษณ์นิสิต การให้ความเอาใจใส่ในด้านการเงิน สุขภาพ นิสัยและทัศนคติของนิสิต ฮอปส์กินส์ ได้เห็นว่า การสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาทางวิชาการไม่ใช่การแก้ปัญหาโดยการให้คำปรึกษาเท่านั้น แต่เป็นการช่วยให้นิสิตเข้าใจปัญหานั้น ๆ เขาใจถึงข้อยุ่ขยักตาง ๆ เขาใจถึงขอเท็จจริง และเป็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ไม่ใช่การบอกคำตอบในการแก้ปัญหาให้นิสิต การให้คำปรึกษาทางวิชาการก็เหมือนกับการเรียนการสอน โดยการให้ความเอาใจใส่ด้านวิชาการ และปัญหาการเรียนของนิสิต และเป็นการนำนิสิตไปในทิศทางที่เหมาะสมเพื่อให้สำเร็จ

¹ Hevener Kate Mueller, Student Personnel Work in Higher Education, (Cambridge, Massachusetts, 1961); p. 210.

² E.G. Williamson, Student Personnel Work in Colleges and Universities, (New York : McGraw-Hill Book Co., 1961), p.29.

การศึกษาควยคี¹

จากการวิจัยของ ฟรานซิส เอช เคอไลเซิล (Francis H. Delisle) ในปี พ.ศ. 2508 (ค.ศ. 1965) เกี่ยวกับเรื่องการให้คำปรึกษาแก่นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมิชิแกน เมื่อประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาทางวิชาการ ซึ่งดำเนินงานโดยวิทยาลัยและคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย และเพื่อต้องการศึกษาถึงสิ่งที่ควรจัดเข้าในแผนงานให้คำปรึกษา พร้อมทั้งศึกษาถึงปฏิกิริยาของอาจารย์ในคณะต่าง ๆ และปฏิกิริยาของนิสิตที่มีต่อแผนงานนี้ วิธีการที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามคณาจารย์และนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวนมากกว่า 5,000 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่นิสิตมีความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางวิชาการของอาจารย์ที่ปรึกษาวาหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษามีดังนี้คือ

1. ช่วยในการวางแผนการเรียนร่วมกับนิสิตในทุก ๆ ภาคเรียน
2. ช่วยในการเตรียมตัว เพื่อลงทะเบียนก่อนการลงทะเบียนในแต่ละภาคเรียน
3. ช่วยในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนการเรียนหลังจากลงทะเบียนไปแล้ว โดยการถอนวิชาเรียนและการเพิ่มวิชาเรียน
4. ให้ความสนับสนุนและกระตุ้นให้นิสิตสำนึกในความสามารถของตน ให้นิสิตคอย ๆ เข้าใจตนเอง และส่งเสริมให้นิสิตสามารถช่วยตัวเองได้มากขึ้น
5. ช่วยให้นิสิตรู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ
6. ช่วยนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้ค้นหาสาเหตุและวิธีการปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น

¹L.B. Hopkins, "Personnel Procedure in Education" The Education Record Supplement, Vol.7, No. 3 (October 1926):25-28.

7. ช่วยแนะนำนิสิตไปยังแหล่งต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย เพื่อเรียนรู้แหล่งต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งที่นิสิตจะได้อะไรจากแหล่งนั้น ๆ¹

สำหรับหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถาบันการศึกษาของไทยนั้น โคมีผู้ให้ความเห็นไว้อย่างต่าง ๆ กัน ถึงที่ สุมน อมรวิวัฒน์ กล่าวไว้ในคู่มืออาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่า โคมีการอภิปรายกันในหมู่อาจารย์มหาวิทยาลัยอยู่เสมอ อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาทางวิชาการเท่านั้น หรือควรมีหน้าที่ช่วยแก้ปัญหาทางจิตใจและปัญหาส่วนตัวของนิสิตด้วย บางคนเห็นว่าควรทำเพียงในค่านวิชาการอย่างเดียว คือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การลงทะเบียนเลือกวิชาเรียน และดูแลให้นิสิตจบในเวลาที่เหมาะสม ส่วนปัญหาทางค่านจิตใจ สังคม อันเป็นปัญหาส่วนตัวของนิสิต ควรมอบหรือส่งให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องเป็นผู้ดูแล

ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์อีกกลุ่มหนึ่งให้ความเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาควรจะให้ความช่วยเหลือนิสิตได้บ้างในกรณีที่เป็นปัญหาไม่ร้ายแรงนัก เช่น ทำหน้าที่เป็นผู้ฟังปัญหาต่าง ๆ ช่วยแนะแนวทางการตัดสินใจที่ถูกตอง หรือช่วยแนะแหล่งสวัสดิการและแหล่งบริการต่าง ๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาขั้นต้นแก่นิสิตได้²

ความคิดเห็นประการแรกที่ว่า อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาทางวิชาการแต่เพียงประการเดียวนั้น จะเห็นได้ว่าตรงกับความคิดเห็นของนักการศึกษาต่างประเทศที่ไกลดามาแล้ว เช่น คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good) เฮฟเนอร์ เกท มุลเลอร์ (Hevener Kate Mueller) และ อี จี

¹ Francis H. Delisle, "Reactions of a Sample of Student Personnel Work to Academic Advising," A Sub-Report Office of Institutional Research, (Michigan State University, May 1965), pp.1-15.

² สุมน อมรวิวัฒน์, "บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา" คู่มืออาจารย์ การสอนและและการวัดผลการศึกษา, หน้า 119.

วิลเลียมสัน (E. G. Williamson) ที่ให้ความเห็นไว้ในทำนองเดียวกันว่า อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำนักศึกษาในเรื่องการเลือกแนวทางในการเรียน การวางแผนการเรียน การตัดสินใจในการเลือกวิชาเรียน รวมทั้งช่วยแนะแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียนทั้งสิ้น

ส่วนความคิดเห็นประการหลัง ที่ว่า อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้ความช่วยเหลือแนะนำนักศึกษาในเรื่องส่วนตัว และเรื่องเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ โดยบางในกรณีที่เป็นปัญหาไม่ลึกซึ้งนัก ก็ตรงกับความคิดที่ว่า การที่นักศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จในการเรียน เป็นผูกروطด้วยความรู้และคุณธรรมของตัว เป็นกรณีนั้น นอกจากจะต้องส่งเสริมทางด้านการเรียนและสติปัญญาแล้ว ยังจะต้องส่งเสริมทางด้านอื่น ๆ อีก เช่น ด้านการปรับตัว ด้านสภาพแวดล้อม รวมทั้งการให้ความรู้แลเรื่องความประพฤติด้วย เพราะองค์ประกอบเหล่านี้มีผลต่อการเรียนทั้งสิ้น ทั้งผลการศึกษาของ แอน อนาสตาซี (Anne Anastasi) ที่พบว่า การศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จทางการเรียนกับความถนัดทางการเรียนมีค่าต่ำ ทั้งนี้ก็เพราะว่ามีตัวแปรด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาที่เกี่ยวข้องของหลายตัวแปร ซึ่งได้แก่องค์ประกอบทางกาย เศรษฐกิจ สังคม การสนใจ และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สติปัญญา¹ ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีแนวโน้มมาทางความคิดเห็นเช่นเดียวกันนี้ ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีที่มีผู้เขียนเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ ก็ใคร่ระบุว่าอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ที่จะให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนทั้งในด้านวิชาการและด้านส่วนตัว ดังเช่นที่ สุมน อมรวิวัฒน์ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ว่า เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเริ่มรับนิสิตเข้ามาอยู่ในความดูแลแล้ว งานชิ้นแรกที่จะต้องช่วยเหลือนิสิตคือ

¹ Anne Anastasi, Psychology Testing, 3d ed. (New York: Macmillan, 1968), p. 142.

การให้คำปรึกษาทางวิชาการ ซึ่งได้แก่

1. การเลือกสายวิชาเรียนและการลงทะเบียนเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องอธิบายลักษณะของหลักสูตร ฝึกการอ่านเลขรหัสวิชา อ่านลักษณะรายวิชา และแนะนำวิธีการกรอกบัตรลงทะเบียนอย่างถูกต้องให้แก่นิสิต มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาหลายประการ เช่น นิสิตเลือกเรียนวิชาเอกที่ตนไม่ถนัด ไม่เข้าใจวิธีการลงทะเบียน ไม่เข้าใจวิธีชำระเงินค่าหน่วยกิตและอื่น ๆ

2. การเพิ่มและถอนทะเบียนเรียนในรายวิชาต่าง ๆ เมื่อนิสิตเรียนไปได้สักระยะเวลาหนึ่ง นิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในแต่ละรายวิชา เพื่อปรับให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของนิสิต อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการขอเพิ่มและถอนรายวิชา ตรวจสอบลักษณะรายวิชาตามเหตุผลและการตัดสินใจของนิสิตให้แน่นอนเสียก่อนลงนามรับรอง

3. การวัดผลในแบบหน่วยกิต การจัดหลักสูตรในแบบหน่วยกิตนั้น รายวิชาทุกวิชามีความสำคัญเท่าเทียมกันทั้งหมด จะต่างกันแต่จำนวนหน่วยกิตเท่านั้น ฉะนั้น ถ้าสอบไม่ได้ในรายวิชาใด จะเอาคะแนนในรายวิชาอื่นมารวมช่วยเหลือหรือทดแทนไม่ได้ ต้องเรียนซ้ำวิชานั้นจนจบ ถ้าเป็นวิชาบังคับหรือคกวิชานั้นทิ้งไปดำเป็นวิชาเลือก อาจารย์ที่ปรึกษาต้องแนะนำให้นิสิตเอาใจใส่การเรียนทุกวิชา และคำนึงอยู่เสมอว่า การวัดผลในแต่ละรายวิชาอาจมีขึ้นได้เสมอ มีโครงการสอบประจำภาคเท่านั้น นอกจากนี้รหัสและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของการวัดผล เป็นสิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตต้องเข้าใจและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

4. วิธีการเรียนและการแก้ปัญหาการเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรแนะนำวิธีการเรียน การค้นคว้า การจัดเวลาเรียนให้นิสิตได้ทราบตั้งแต่ต้นและหมั่นสอบถามปัญหาการเรียนของนิสิตอยู่เสมอ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่ถูกต้องที่เป็นจริง และถูกต้องในปัจจุบันโดยไม่นำเอามาตรฐานการเรียนของตัวอาจารย์ที่ปรึกษาเองในอดีตมาเป็นหลักใหญ่ในการแนะนำนิสิต

งานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของอาจารย์ที่ปรึกษาคือ การให้คำปรึกษา แก่นิสิตในค่านิยมสวัสดิการ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาจะมีบทบาทในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ นิสิตในการแก้ปัญหาทางคานต่าง ๆ เช่น

1. ปัญหาส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาทางคานสุขภาพอนามัย ซึ่งอาจเป็น ทั้งปัญหาสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต

2. ปัญหาทางสังคม ได้แก่ ปัญหาการปรับตัวในสังคมทั้งภายในและ ภายนอกมหาวิทยาลัย

3. ปัญหาทางการเงิน ได้แก่ การขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะศึกษา เล่าเรียน การจัดสรรทุนให้แก่นิสิต และการแสวงหาแหล่งสวัสดิการที่จะช่วยเหลือ นิสิตในคานนี้

4. ปัญหาทางคานอาชีพ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ ถูกต้องต่อวิชาชีพสาขาที่นิสิตกำลังศึกษาอยู่ การให้ข่าวสารหรือข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับ แนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป

การช่วยให้คำปรึกษาแก่นิสิตในคานต่าง ๆ เหล่านี้ อาจารย์ที่ปรึกษา ควรมีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับแหล่งสวัสดิการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้มากที่สุด¹

นอกจากนี้ สุจริต เพ็ญชอบ ก็ได้ให้ความเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาที่จะปฏิบัติ หน้าที่ให้ไกลดลคั้น จะต้องปฏิบัติดังนี้คือ

1. พยายามศึกษาและเข้าใจนักเรียนที่ตนให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี ซึ่งอาจจะทำได้ด้วยการทำแบบฟอร์มให้นักเรียนกรอกรายชื่อของตนเอง ให้เขียนอัต- ชีวประวัติรวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องการให้อาจารย์ที่ปรึกษาทราบและให้คำช่วย- ช่วยเหลือ สัมภาษณ์และพูดคุยกับนักเรียนอย่างเป็นกันเอง สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

¹ สมม อมรวิวัฒน์, "บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา" คู่มืออาจารย์, การสอน และการวัดผลการศึกษา, หน้า 123-125.

รับฟังความคิดเห็นจากอาจารย์ที่สอนวิชาอื่น ๆ เก็บรวบรวมผลการเรียนเพื่อทราบสถานภาพและความก้าวหน้าทางวิชาการของนักเรียน และเก็บข้อมูลของนักเรียนใส่แฟ้มไว้ให้เรียบร้อย

2. ศึกษาและพยายามทำความเข้าใจหลักสูตรให้ของแท้ว่าหลักสูตรนั้นมีจุดมุ่งหมายอย่างไรบ้าง วิชาใดเป็นวิชาบังคับ วิชาใดเป็นวิชาเลือก จะเลือกใดมากน้อยเพียงใด เมื่อไม่เข้าใจสอบถามจากครู เพื่อให้จะไ้สามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้องแก่นักเรียน

3. พยายามติดตามความคืบหน้าและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งในคานหลักสูตร การลงทะเบียน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่ออาจารย์ที่ปรึกษาจะได้เป็นคนที่ยืดหยุ่น ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อตนเองจะได้ให้คำปรึกษาที่ถูกต้องแก่นักเรียน

4. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทะเบียนและชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจจนสามารถปฏิบัติไ้ได้อย่างถูกต้อง

5. ทำความเข้าใจกับนักเรียน ให้นักเรียนเข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองเกี่ยวกับการเลือกวิชาเรียน การลงทะเบียน การดำเนินชีวิตในวงสังคมของโรงเรียน และพยายามให้นักเรียนไ้เข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองและของอาจารย์ที่ปรึกษาในคานต่าง ๆ ให้ของแท้

6. ประชุมนักเรียนที่อยู่ในความดูแลเป็นประจำ เมื่อทราบปัญหาและข้อข้องคับใจต่าง ๆ ก็พยายามช่วยเหลือแก้ไขปัญหาค่าง ๆ เท่าที่จะทำได้ เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจในเรื่องใด หากพอให้ความสว่างไ้ก็ช่วยอธิบายให้เข้าใจ การประชุมควรเป็นไปแบบเป็นกันเอง แต่ในขณะที่ปรึกษาก็พยายามปลูกฝังคุณธรรม ความคิดและมโนทัศน์ที่ถูกต้องไปควบไ้โดยวิธีการที่นุ่มนวล

7. การให้คำปรึกษาและการแก้ปัญหาค่าง ๆ นั้น อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้ความช่วยเหลือทุกคานทั้งทางคานวิชาการ สุขภาพอนามัย ปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาคานอื่น ๆ ควบไ้ มีใจเฟงเล็งช่วยเหลือเพียงทางคานวิชาการคานเกี่ยวเท่านั้น

8. เมื่อนักเรียนขอคำปรึกษาหรือความช่วยเหลือใด ๆ ควรช่วยเหลือให้ทันเวลาที่ นักเรียนจะโคเกิดความอับจน และไวใจเชื่อใจอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างเต็มที่

9. ในขณะที่ให้คำปรึกษานั้น อาจารย์ที่ปรึกษาควร เป็นนักประชาธิปไตย เป็นผู้มีใจกว้าง เปิดโอกาสให้นักเรียนโคแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ โคอย่างอิสระเสรี แต่ในขณะเดียวกันหากพบว่านักเรียน เขาใจบางสิ่งบางอย่างคลาดเคลื่อนไป ก็พยายามอธิบายให้เขาใจและชี้แนะไปในทางที่ถูกที่ควร

10. เมื่อให้คำปรึกษาไปแล้ว ควรบันทึกไว้เพื่อเตือนความทรงจำว่านักเรียนโคมาปรึกษาในเรื่องโค และโคให้คำปรึกษาอะไรไปบ้าง เพื่อกันลืมและเพื่อการให้คำปรึกษาเป็นเรื่องที่ต่อเนื่องกัน สะดวกกับการวิเคราะห์และติดตามผล

11. เมื่อปรากฏว่าให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำผิดพลาดไป ควรรีบแก้ไขโดยควน และควรใจกว้างยอมรับความผิดพลาดนั้น ๆ

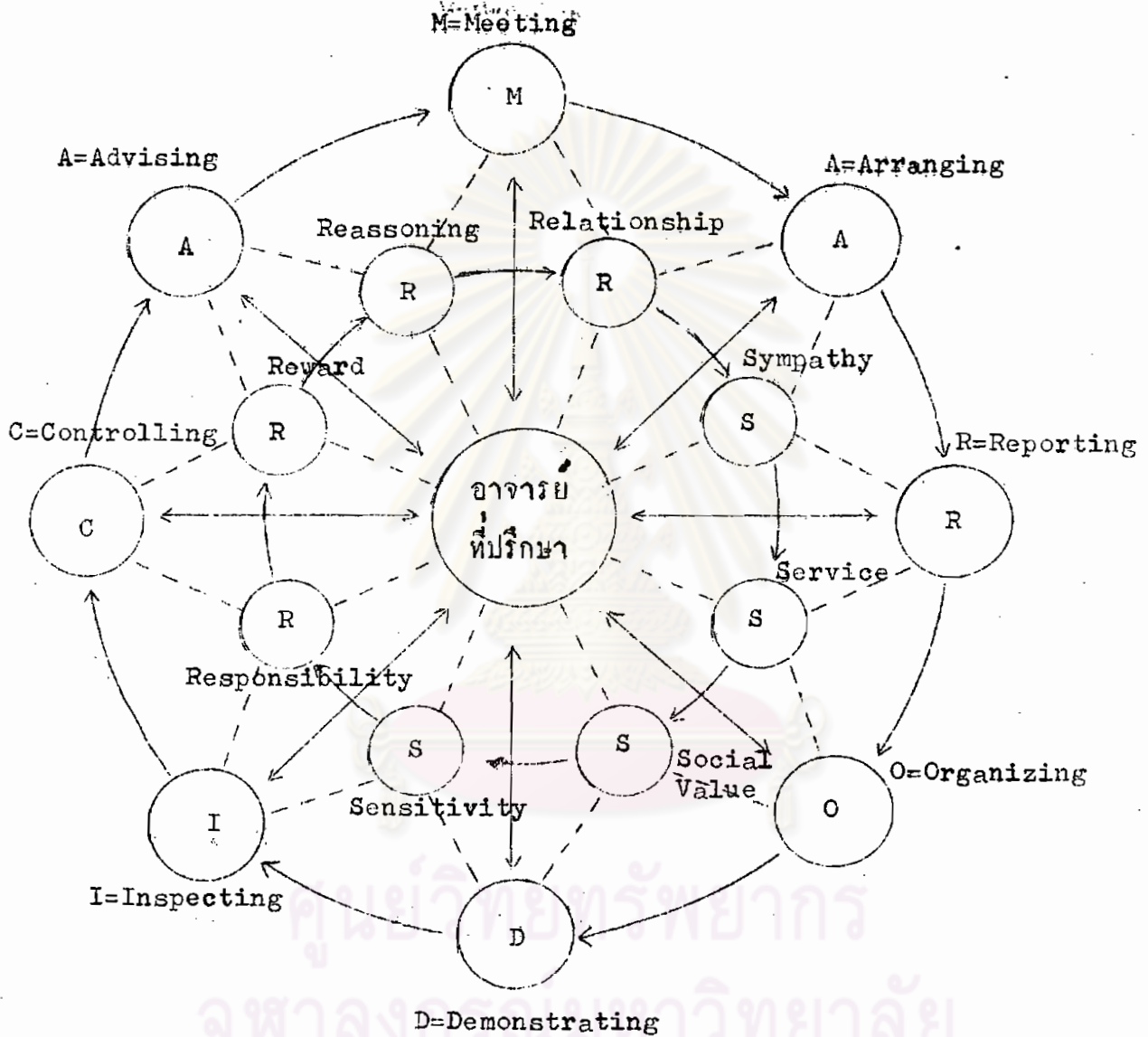
12. คุดูแลความเป็นอยู่และทุกซ่ซของนักเรียนเท่าที่จะทำได้ อาจารย์ที่ปรึกษาควรที่จะโคเปิดโอกาสให้นักเรียนโคปรึกษาเป็นรายบุคคลควย ซึ่งจะทำได้ควย การแจ้งเวลา และสถานที่ที่จะให้นักเรียน เขาพบโคเป็นประจำควย

13. โให้ความเข้าใจใส่ในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเป็นประจำ โดยสม่ำเสมอและให้ต่อเนื่องกัน โไม่ควรให้คำปรึกษาแต่เฉพาะตอนที่ลงทะเล เบียนเรียนหรือตอนที่เกิดปัญหาเท่านั้น

14. หากทางคิคคอกับคูปกครองเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพื่อจะโคให้คำปรึกษาหรือช่วยแก้ปัญหาโคอย่างถูกต้องและรวดเร็วทันการ อาจทำได้ควยการไปเยี่ยมบ้านของนักเรียน เพื่อทำความรู้จักคูนเคยกับคูปกครอง คิคคอกทางจดหมายหรือเชิญคิมามาราคาหรือคูปกครองมาประชุมปรึกษาหารือเพื่อรับทราบความเจริญก้าวหน้าหรือปัญหาของโรงเรียน¹

¹ สุจริต เพียรชอบ, "ที่ปรึกษาชี้ทางสว่างใสว" ประมวลบทความประกอบ การเรียนวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับมัธยม, หน้า 73-75.

เจริญผล สุวรรณโชติ ไคอธิบายเกี่ยวกับหน้าที่สำคัญของอาจารย์
ที่ปรึกษาในลักษณะรูปแบบดังนี้

วงกลมรอบนอก คือ หน้าที่สำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษา (MARODICA)

วงกลมวงใน คือ คุณลักษณะที่สำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษา (4R 4S)

1. Meeting การพบปะกับนักศึกษาเป็นประจำ
2. Arranging การจัดเวลาให้นักศึกษาเขาพบ
3. Reporting การทำบันทึกเกี่ยวกับข้อมูลของนักศึกษา
4. Organizing การจัดโปรแกรมการเรียนให้นักศึกษา เช่น

ให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาที่ตนถนัด

5. Demonstrating การทำตัวอย่างที่ดี เช่น เมื่อแนะนำนักศึกษาไปอย่างไรแล้ว ตนเองจะต้องสามารถทำได้

6. Inspecting การตรวจตราดูแลเอาใจใส่เป็นประจำ
7. Controlling การควบคุมดูแลในกานต่าง ๆ
8. Advising การให้คำปรึกษาแนะนำ

ส่วนวงในเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษา คือ

1. Relationship มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
2. Responsibility มีความรับผิดชอบดี
3. Reward รู้จักการส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้อื่น
4. Reasoning เป็นผู้มีเหตุผลดี
5. Sympathy มีความเห็นใจผู้อื่น
6. Service เป็นผู้เต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
7. Social Value สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้
8. Sensitivity เป็นผู้ไวต่อการรับรู้ สามารถเข้าใจสิ่ง

ต่าง ๆ ได้ง่ายและรวดเร็ว¹

¹ เจริญผล สุวรรณโชติ, "หน้าที่สำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษา" (เอกสารอักษรสำนาน), 2516.

ในปี พ.ศ. 2519 ภักตรา จันทปัญญาศิลป์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ เกี่ยวกับหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ" ควบคุมการส่งแบบสอบถาม ตามอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตปีที่ 2 และ 4 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษา 48 คน และนิสิต 924 คน โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ เกี่ยวกับกิจกรรมที่อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการปฏิบัติจริง และกิจกรรมที่นิสิตต้องการให้อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการปฏิบัติ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความช่วยเหลือที่นักศึกษาได้รับจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งทางด้านการเรียน ส่วนตัว และทางปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งทางด้านการเรียนส่วนตัว และทางปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการว่าได้รับมากน้อยเพียงใด และนักศึกษาต้องการได้รับเพียงใด รวมทั้งถามความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ให้แก่นักศึกษาว่าให้ช่วยเหลือเพียงใด และควรจะช่วยเหลือเพียงใด ผลการวิจัยพอสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการยังไม่สนองความต้องการของนิสิต กล่าวคือ นิสิตต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการมากกว่าที่เป็นอยู่ทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเรียน ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการที่ว่าตนควรให้ความช่วยเหลือแนะนำนิสิตในด้านการเรียนมากขึ้น และอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานให้คำปรึกษามากขึ้นเช่นเดียวกัน¹

สำหรับในคานาวิทยาลัยครู แต่เดิมนั้น ระบบการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู เป็นแบบที่มีวิชาเรียนบังคับที่แน่นอน นักเรียนทุกคนต้องเรียนทุกวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

¹ภักตรา จันทปัญญาศิลป์, "ความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ เกี่ยวกับหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2519).

ใช้ระบบการวัดผลแบบรายปี มีครูประจำชั้นเป็นผู้ดูแลเอาใจใส่เรื่องการเรียน การ-
 แต่งกาย การอบรมกิริยามารยาทและอื่น ๆ ต่อมาสภาพการเรียนการสอนค่อย ๆ
 เปลี่ยนไป โรงเรียนฝึกหัดครูได้รับการยกสภาพเป็นวิทยาลัยครู และในพ.ศ. 2502
 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาใหม่ มีวิชาที่เปิดโอกาสให้
 นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและถนัดมากขึ้น ระบบการเรียนการสอนก็เปลี่ยน
 จากระบบที่มีครูประจำชั้นสอนวิชาต่าง ๆ และคอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดมาเป็น
 การเรียนแบบวิชาเฉพาะ ซึ่งมีอาจารย์เฉพาะวิชาสอน มีการจัดการเรียนการสอนแบบ
 ลงทะเบียนวิชาเรียนเป็นระบบหน่วยกิตซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนขึ้น แต่เป็นวิธีการที่จะ
 ช่วยให้นักศึกษาประสบผลสำเร็จในการเรียนได้มากขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีครูที่จะทำหน้าที่
 แทนครูประจำชั้นให้แก่นักเรียนเพื่อที่นักเรียนจะได้ขอคำแนะนำใด ซึ่งเรียกว่าครูที่ปรึกษา
 หรืออาจารย์ที่ปรึกษา ให้ทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น การ-
 เลือกวิชาเรียน การลงทะเบียนวิชาเรียน การถอนหรือเพิ่มวิชาเรียน การติดต่อกับ
 คณะอื่น รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำอบรมในด้านการศึกษาปฏิบัติตนในทางที่ดีงามและ
 อื่น ๆ จึงเห็นได้ว่าอาจารย์ที่ปรึกษาของวิทยาลัยครูนั้น ทำหน้าที่คล้ายคลึงกับหน้าที่ของ
 อาจารย์ประจำชั้นเดิม แต่อาจารย์ที่ปรึกษาในระบบการศึกษาปัจจุบันต้องมีหน้าที่เพิ่มขึ้น
 อีกมาก เพราะความยุ่งยากในการที่นักศึกษาจะต้องเลือกเรียนวิชาเอง และความยุ่ง-
 ยากของสภาพสังคมในปัจจุบันซึ่งค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังที่สุรินทร์ สรสิริ
 ไถ่กล่าวไว้ในเรื่องการบริหารงานด้านวิชาการว่า เนื่องจากการจัดระบบการเรียนแบบ
 มีอาจารย์เฉพาะวิชาสอน และมีการลงทะเบียนวิชาเรียนเป็นแบบหน่วยกิตนี้ นักศึกษาจะ
 ต้องพึ่งตัวเองมากขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ
 ให้แก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาโดยทั่วไปคือ

1. นิเทศนักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การเลือกวิชาเรียน การใส่คู่มือ
 การลงทะเบียนวิชาเรียน การเลือกหมู่เรียน
2. แนะนำตรวจสอบและอนุญาตการลงทะเบียนวิชาเรียนของนักศึกษา
 แต่ละภาคเรียนเป็นรายบุคคล

3. ความคุมและดูแลในเรื่องความพอดีของหน่วยกิตและชั่วโมงเรียน
ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล
4. พิจารณาอนุญาตเกี่ยวกับการ เปลี่ยน เพิ่ม หรือถอนวิชาเรียนของ
นักศึกษาที่ตนรับผิดชอบอยู่
5. ติดต่อกับฝ่ายวิชาการและฝ่ายทะเบียนและวัดผล เพื่อแก้ปัญหา
ทางวิชาการให้แก่นักศึกษา
6. จัดทำและเก็บรักษาระเบียนเกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษาเพื่อ
ใช้เป็นเครื่องมือแนะนำนักศึกษาเป็นรายบุคคล
7. ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษามีการเรียนดีขึ้น
8. ทำหน้าที่ร่วมกับฝ่ายแนะแนว เพื่อจะแก้ไขปัญหานักศึกษาค้น
อื่น ๆ ร่วมกับฝ่ายแนะแนว ตลอดจนส่งตัวผู้มีปัญหาสำคัญไปยังฝ่ายแนะแนว เพื่อหาทางแก้
ปัญหาร่วมกัน¹

ในคู่มือนักศึกษาและคู่มืออาจารย์ของวิทยาลัยครูสวนใหญ่ได้กำหนดหน้าที่
และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ในทำนองเดียวกันนี้ จะมีแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย
ที่รายละเอียดบางอย่าง ดังเช่นในคู่มือนักศึกษาของวิทยาลัยครูสวนดุสิตได้กำหนด
ไว้ว่าอาจารย์ที่ปรึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบคือ

1. เป็นที่ปรึกษาให้แก่ศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ตามหัวข้อต่อไปนี้
  - ก. หลักสูตร
ช่วยให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงหลักสูตร แผนการเรียนและ
การเลือกวิชาเรียนได้อย่างถูกต้อง

¹สุรินทร์ สรสิริ, สมัย ยอกอินทร์ และ อินทร์ ศรีคุณ, "การบริหารงานด้าน
วิชาการ ทะเบียนกิจกรรมนักเรียน การปกครองและการแนะแนว" เอกสารนิเทศการ-
ศึกษา หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 83 (กรุงเทพ-
มหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509), หน้า 84-85.

ข. การวัดผลและการสอบ

1) ให้ความรู้ เรื่องการวัดผลของการเรียน การศึกษาระดับ การหาสาระกับคะแนนเฉลี่ยประจำภาค และการระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่เริ่มเรียน จนกระทั่งนักเรียนสามารถศึกษาคำนวณด้วยตนเองได้

2) ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการสอบว่าจะต้องมีเวลาเรียนเท่าใดในแต่ละวิชาจึงจะมีสิทธิเข้าสอบวิชานั้น ๆ ได้ หากนักศึกษาขาดไปโดยไม่ทราบเหตุผล ต้องติดตาม หรือแจ้งให้แผนกแนะแนวช่วยติดตามให้

3) ให้ความรู้เกี่ยวกับการพบสภาพการ เป็นนักศึกษาวามีระเบียบและหลักเกณฑ์อย่างไร

4) แนะนำให้ทราบถึงระเบียบวินัยในการสอบ เช่น ถ้ามีการทุจริตในการสอบ จะมีผลต่อนักศึกษาอย่างไรบ้าง

ค. การเรียน

1) สำนักรวณนักศึกษาที่เรียนอ่อนหรือทำคะแนนได้ไม่ดีในวิชาต่าง ๆ เพื่อแนะนำช่วยเหลือปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น

2) ช่วยให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ต่อวิชาที่เรียน ต่ออาจารย์และต่อเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน

ง. ทะเบียนและการเงิน

1) ใหนักศึกษาทราบระเบียบการชำระเงินค่าหน่วยกิต เงินบำรุงการศึกษาวามีกำหนดระยะเวลาชำระเมื่อใด

2) ใหนักศึกษาทราบถึงระเบียบการขอลอนวิชาเรียน และการเพิ่มวิชาเรียนว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร

3) ใหนักศึกษาทราบระเบียบการขอรับใบสุทธิ ใบรับรอง ใบแทนใบสุทธิ หรือใบแทนใบรับรอง และการขอใบรับรองผลการศึกษาวาจะคงปฏิบัติ และมีระเบียบอย่างไร

จ. เป็นที่ปรึกษาทางด้านการประพฤติและปัญหาอื่น ๆ

- 1) เอาใจใส่ดูแลความประพฤติต่าง ๆ ของนักศึกษาเพื่อให้เป็นพลเมืองดีและมีศีลธรรม
- 2) ช่วยเหลือแนะนำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษา เช่น ปัญหาส่วนตัว ปัญหาความประพฤติ ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น โดยให้คำปรึกษาร่วมกับแผนกแนะแนว
- 3) ให้นักศึกษารับถึงระเบียบปฏิบัติในการแต่งกายที่ถูกตอง พร้อมทั้งดูแลการแต่งกายของนักศึกษาด้วย

2. รับข่าวสารหรือข้อมูลต่าง ๆ จากแผนกแนะแนว เพื่อแจ้งต่อนักศึกษาในชั่วโมงโฮมรูม (Home Room)

3. เสนอรายชื่อให้นักศึกษาต่อแผนกแนะแนว เพื่อหาทางช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษา เช่น ปัญหาทางการเงิน ปัญหาทางอารมณ์ เป็นต้น

4. ควบคุมดูแลนักศึกษาของคนที่เข้าร่วมในกิจกรรมของวิทยาลัย¹

วิทยาลัยครูจันทร เกษม ก็ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ดังนี้

1. ให้คำปรึกษา แนะนำนักศึกษาในด้านการเรียน การปฏิบัติตนทั้งในวิทยาลัย นอกวิทยาลัย และที่อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา

2. เข้าพบนักศึกษาในกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

3. ควบคุมกิจการงานประจำชั้นเรียน เช่น การลงทะเบียนวิชาเรียน การขาดเรียน การชำระเงินตามระเบียบสภาการฝึกหัดครู และงานอื่น ๆ ที่ส่งเสริม

¹วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ, คู่มือนักศึกษา ปีการศึกษา 2520 (กรุงเทพมหานคร : จุฬารัตนการพิมพ์, 2520), หน้า 77.

การเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของนักศึกษา

4. รายงานปัญหาที่สำคัญต่อวิทยาลัย โดยผ่านหัวหน้าอาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการอำนวยการและวิทยาลัย

5. คูณักศึกษาในความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมทุกครั้งให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

6. สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักศึกษากับวิทยาลัย

7. เสนอขอคิดเห็นต่อคณะกรรมการอำนวยการ เพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการต่อไป

8. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่วิทยาลัยมอบหมาย¹

ในปี พ.ศ. 2520 กรมการฝึกหัดครูได้จัดให้มีการสัมมนาหัวหน้าฝ่ายแนะแนว วิทยาลัยครูทั่วประเทศ และในการสัมมนานี้ได้มีการกำหนดหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นผู้รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักศึกษาในความรับผิดชอบ และร่วมมือกับฝ่ายแนะแนวในการทำระเบียบสะสม

2. ให้ความแนะนำและอบรมความประพฤติ มารยาท และวัฒนธรรมอันดีงาม

3. เป็นที่ปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่นักศึกษาประสบ เช่น ปัญหาส่วนตัว สุขภาพ สังคมและการเรียน

4. ติดตามผลการเรียนและรายงานผลการเรียนให้นักศึกษาและผู้ปกครองนักศึกษาทราบ

5. ตรวจสอบและอนุญาตการลงทะเบียนวิชาเรียนของนักศึกษาแต่ละภาค

6. ติดตามการปฏิบัติตามระเบียบการปกครอง เช่น การลา

¹วิทยาลัยครูจันทรม, คำสั่งวิทยาลัยครูจันทรม เรื่อง แต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา ปีการศึกษา 2520 (เอกสารอัครสำเนา), หน้า 4-5.

การขาดเรียน ความประพฤติ เพื่อร่วมกับฝ่ายปกครองในการแก้ปัญหาดังกล่าว

7. ประสานงานกับฝ่ายแนะแนวในการป้องกันและแก้ไขปัญหของนักศึกษา

8. เป็นสื่อกลางระหว่างวิทยาลัยและนักศึกษาในการแจ้งข่าวสารที่นักศึกษาควรทราบ¹

จากการพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาในวิทยาลัยครูที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ พอจะสรุปได้ว่าหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาในวิทยาลัยครูมีดังนี้คือ

1. หน้าที่และความรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาแก่นักศึกษาทางวิชาการ ซึ่งได้แก่ การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร แผนการเรียน การเลือกวิชาเรียน การลงทะเบียนเรียน การวัดผลและการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับงานการเรียน

2. หน้าที่และความรับผิดชอบในการอบรมคุณลักษณะประพฤติ ซึ่งได้แก่ การแต่งกาย กิริยามารยาทและคุณธรรม ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาในเรื่องปัญหาส่วนตัวของนักศึกษา

3. หน้าที่ในด้านการร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในวิทยาลัย และเป็นสื่อกลางระหว่างผู้บริหาร คณาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัย

ค. การดำเนินงานในการจัดการให้คำปรึกษา

วิลเลียม ดี มาร์ตินสัน (William D. Martinson) ซึ่งเคยเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางเทคนิคของมหาวิทยาลัยอินเดียนาได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าการดำเนินงานในการ

¹ ผลการสัมมนาหัวหน้าฝ่ายแนะแนวของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ พ.ศ. 2520 (เอกสารอัครสำเนา), หน้า 2.

ให้คำปรึกษาที่จะให้บรรลุผลสำเร็จอย่างนั้น จะต้องมีการวางโครงการที่ดี และจะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญดังนี้คือ

1. การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารและจากคณะต่าง ๆ ฝ่ายบริหารจะต้องให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และจะต้องพิจารณาถึงผู้ที่ จะรวมในการดำเนินโครงการ จะต้องมีการแต่งตั้งผู้ประสานงานเพื่อที่จะได้เป็นผู้ส่งเสริมและช่วยให้งานนี้ดำเนินไปอย่างไคผล

2. การจัดระบบการให้คำปรึกษาที่ดี ควรจะมีศูนย์รวมแหล่งข้อมูล ที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะหาความรู้ได้ เพราะอาจารย์ที่ปรึกษาย่อมต้องการทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการทุกอย่างที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับรายวิชาต่าง ๆ ตลอดจนเรื่องทุนการศึกษาและระเบียบการช่วยเหลือทางการเงิน

3. ควรจะมีการฝึกอบรมอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะไคมีความเข้าใจถึงนโยบายของมหาวิทยาลัย และวิธีการต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา ควรมีคู่มือสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาจะไคถือเป็นแนวปฏิบัติและเพื่อไคให้ผู้ที่เริ่มปฏิบัติหน้าที่นี้ใหม่ ๆ ไคมีไคโอกาสเข้าใจควย

4. อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องมีเวลาพอในการที่จะให้นักศึกษาเข้าพบมารู้ทัน ไคเนนว่า การมีเวลาให้พบนั้นมีไคหมายความว่า จากงานประจำอื่นไคเท่านั้น แต่หมายถึงความพร้อมที่จะให้พบบควย อาจารย์ที่ปรึกษาควรกำหนดเวลาให้แน่นอนและไคควรคำนึงถึงความสะดวกของนักศึกษาควย ในระยะแรก ๆ ที่นักศึกษายังไม่คุ้นกับระบบการให้คำปรึกษา ควร จะจัดไคให้มีการอภิปรายกันเกี่ยวกับปัญหาธรรมดาทั่ว ๆ ไปก่อนในระยะเบิกลูกเรียน เช่น เรื่องการลงทะเบียน การเลือกวิชาเรียน และเมื่อเรียนไปไคสักระยะหนึ่งก็อาจจะจัดไคให้มีการอภิปรายกันถึงปัญหาที่ประสมและความกาวหนาในการเรียนวิชาต่าง ๆ ที่ไคเลือกเรียนนั้น ในปลายภาคก็จะมีการประชุมและอภิปรายถึงผลการเรียน ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการเตรียมแผนงานสำหรับการเรียนในภาคต่อไปเมื่อนักศึกษาไคคควย ๆ กระทบถึงความช่วยเหลือและเจตนาดีของอาจารย์ในการช่วย

ให้คำปรึกษา ก็จะมี ความพอใจและอยากที่จะขอรับคำปรึกษามากขึ้น ซึ่งอาจารย์ที่รู้จัก สังเกตก็จะสามารถทราบได้ว่าใครที่มีปัญหาอะไรบางและหาทางให้ความช่วยเหลือหรือ อาจแนะนำให้ไปหาผู้อื่นที่มีความเชี่ยวชาญในเฉพาะกรณีที่นักศึกษาต้องการขอคำปรึกษา ได้

5. ควรจะมีการประกาศและแจ้งข่าวสารให้นักศึกษาทราบถึงบริการ และความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น เพื่อให้ ความช่วยเหลือแก่นักศึกษา โดยจัดให้มีที่ปรึกษาและแถลงการณ์ต่าง ๆ

6. ควรจะมีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าปัญหาบางอย่างคนไม่สามารถจะ ให้ความช่วยเหลือได้ จะต้องติดต่อขอความช่วยเหลือไปยังแผนกอื่น ๆ หรือหน่วยงาน อื่น¹

นักการศึกษาที่ให้แนวคิดที่ดีในการจัดและดำเนินงานในการให้คำปรึกษา อีกผู้หนึ่งคือ เฮฟเนอร์ เคท มุลเลอร์ (Hevener Kate Mueller) ได้ให้ทัศนะ ไวว่า การดำเนินงานในการจัดการให้คำปรึกษานั้น วิทยาลัยแทบทุกแห่งมักจะมีแบบแผน เป็นของตนเอง โดยปกติแล้วอธิการวิทยาลัยจะเป็นผู้วางแผน ในวิทยาลัยเล็ก ๆ บาง แห่ง อาจารย์ประจำคณะวิชา มักจะทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาควย วิทยาลัยส่วนมาก จะจัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษา 1 คน ดูแลรับผิดชอบนักศึกษา 12 คน หรือมากกว่านั้น วิทยาลัยบางแห่งอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาที่เข้าใหม่ทั้งหมดจะร่วมมือกับผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ (Counselor) โดยให้ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม

¹William D. Martinson, "The Role and Duties of Advisors" Improving University Teaching, Education Bulletin, pp. 39-41.

นอกจากนี้มูลเลอร์ยังได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมไว้อีกในเรื่องของการจัดและการส่งเสริมการทำงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. การจักอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษานั้น ควรจะใ้มีการหมุนเวียนกันอย่างสม่ำเสมอ คือพยายามให้มีการ เปลี่ยนกัน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาบ้าง
2. การจักใ้มีการจูงใจ การบำรุงขวัญ และการจักใ้มีการฝึกอบรม นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง วิทยาลัยบางแห่งใ้มีการฝึกอบรมที่ดีมาก มีการอบรมใ้เขาใจเกี่ยวกับปรัชญาการประชาสัมพันธ์ และวิธีการต่าง ๆ ในการใ้คำปรึกษา
3. การจักใ้มีการประชุมรวมกันเป็นประจำ และจักใ้มีการฝึกปฏิบัติ งานก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่ จะเป็นการกระตุ้นใ้อาจารย์เกิดความศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่ ในงานนี้¹

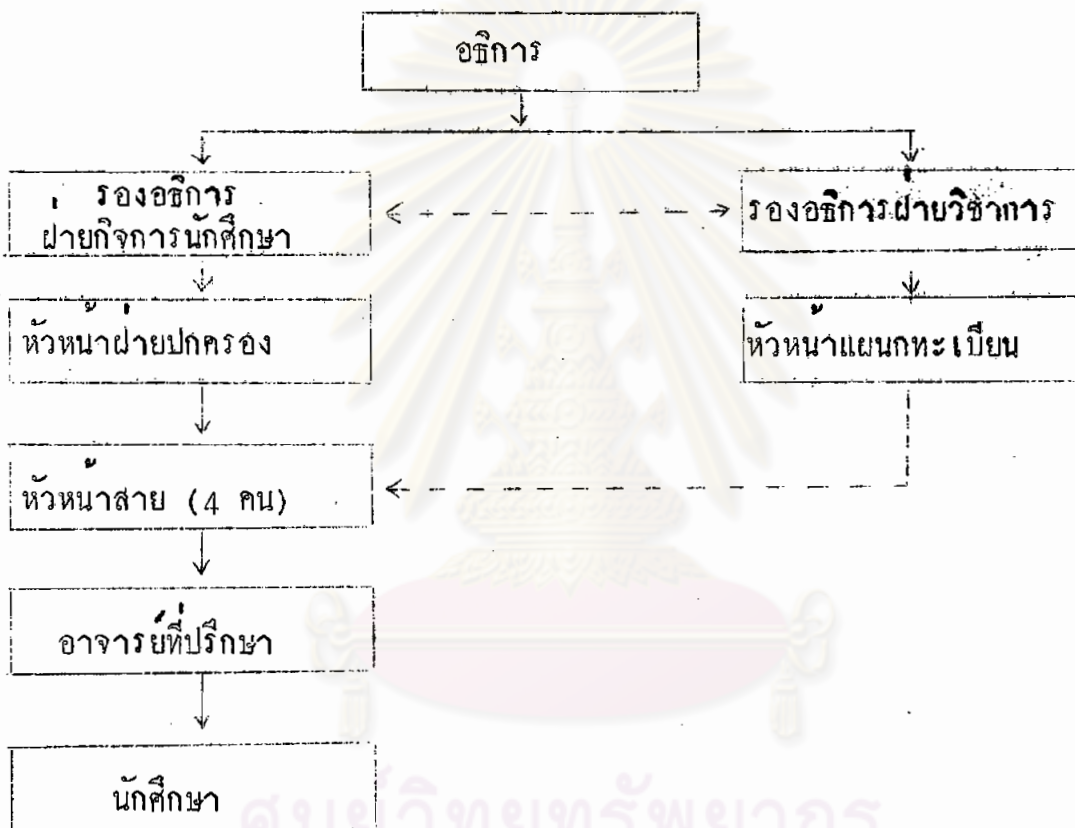
สำหรับการดำเนินงานในการจัดการใ้คำปรึกษาในวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง นั้น ก็ใ้มีการวางนโยบายและกำหนดขั้นตอนในการจัดระบบการใ้คำปรึกษาไว้ เป็นแนวทางใหญ่ที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ใ้โดยถือเป็นแนวปฏิบัติ ดังเช่น วิทยาลัยครูจันทรเกษม ใ้กำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้

1. ใ้มีคณะกรรมการอำนวยการ 5 คน มีหน้าที่เสนอความเห็นต่อวิทยาลัยในการที่จะจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาใ้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในสถานต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ใ้ได้อย่างดี
2. ใ้มีหัวหน้าสายอาจารย์ที่ปรึกษา 7 คน มีหน้าที่ประสานงานใ้ อาจารย์ที่ปรึกษาในแต่ละสายที่รับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ใ้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และร่วมมือกับคณะกรรมการอำนวยการในการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมทั้งรวบรวมปัญหาต่าง ๆ จากอาจารย์เสนอวิทยาลัย โดยผ่านคณะกรรมการอำนวยการ

¹Hevener Kate Mueller, Student Personnel Work in Higher Education, (Cambridge, Massachusetts, 1961), pp. 212-213.

3. จัดอาจารย์ที่ปรึกษาประจำแต่ละหมู่เรียน โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละคนรับผิดชอบนักศึกษาในหมู่ของตน แยกเป็นแต่ละระดับแล้วแต่วิชาเอก¹

วิทยาลัยครูนครปฐม ใ้ควารูปแบบในการจัดสายการบังคับบัญชาของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ดังนี้

¹วิทยาลัยครูจันทรเกษม, คำสั่งวิทยาลัยครูจันทรเกษม ที่ 144/2520 เรื่อง แต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา ปีการศึกษา 2520.

1. อธิการ เป็นผู้บังคับบัญชา ควบคุมดูแลกิจการทุกอย่างในวิทยาลัย
2. รองอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษา รวมมีอีก ๒ รองอธิการฝ่ายวิชาการ เป็นผู้ควบคุมดูแลจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น วางแผนการจัดกิจกรรม กำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา
3. หัวหน้าฝ่ายปกครอง ทำหน้าที่ช่วยกำหนดหัวข้อในการจัดกิจกรรม การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในชั่วโมงโฮมรูม (Home Room) ช่วยควบคุมดูแลเรื่องความประพฤติ การแต่งกาย ตลอดจนสวัสดิการต่าง ๆ ของนักศึกษา
4. หัวหน้าสาย มี 4 คน คือ รัศมีประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) 2 คน รัศมีประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง) 2 คน ทำหน้าที่ประสานงานกับอาจารย์ที่ปรึกษา และเป็นที่ยปรึกษาให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งทำการประสานงานกับหัวหน้าแผนกหะเบียน
5. อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำนักศึกษาในด้านการศึกษา ความประพฤติ การปฏิบัติตนและอื่น ๆ โดยรับผิดชอบนักศึกษาเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 20-30 คน และติดตามดูแลจนกว่านักศึกษาจะจบการศึกษาแต่ละระดับ

การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษานั้น ประกอบด้วย รองอธิการฝ่ายวิชาการ เป็นประธาน รองอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นรองประธาน หัวหน้าฝ่ายปกครองเป็นเลขานุการ และหัวหน้าสายเป็นกรรมการในการพิจารณาเลือกสรร โดยพิจารณาเลือกจากอาจารย์ที่มีคุณสมบัติและคุณลักษณะเหมาะสม เช่น เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนในวิทยาลัยครูเกิน 3 ปี มีจิตใจเสียสละที่จะปฏิบัติหน้าที่ และมีคุณธรรมของการเป็นครู ฯลฯ แล้วเสนออธิการให้แต่งตั้ง¹ และโครงการอาจารย์ที่ปรึกษาของวิทยาลัยครูชนบททั่วโลกกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ดังนี้

---

¹ สัมภาษณ์ สิทธิโชค วรานุสันติกุล, รองอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษา วิทยาลัยครูนครปฐม, 1 พฤษภาคม 2521.

1. ให้อาจารย์ที่ปรึกษารับผิดชอบนักศึกษาในอัตราส่วน 1 : 20.
2. เลือกผู้ที่จะต้องสอนวิชาที่นักศึกษาในความรับผิดชอบของตน
ต้องเรียนควย เช่น อาจารย์ภาควิชาภาษาไทยเป็นที่ปรึกษาของนักศึกษาเอกไทย เป็นต้น
3. เลือกอาจารย์ที่มีเวลาพอที่จะรับผิดชอบเรื่องราวต่าง ๆ ของ
นักศึกษาอย่างใกล้ชิด
4. จัดเวลา 11.00 - 12.00 น. ของวันศุกร์ทุกสัปดาห์ เป็นเวลา
ที่อาจารย์ที่ปรึกษาเขาพบนักศึกษาของตน¹

จากการศึกษาถึงการจักระบบสายงานอาจารย์ที่ปรึกษาในวิทยาลัยครูแต่ละ
แห่งพบว่ามี การจักระบบและสายงานเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งพอจะ
สรุปได้ว่า ในการจักระบบการให้คำปรึกษานั้นจะต้องมีการร่วมมือประสานงานกันหลาย
ฝ่าย มีคณะกรรมการดำเนินการประสานงานให้ระบบของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นไปควย
ความเรียบร้อย การจัคอาจารย์ที่ปรึกษาให้ทำหน้าที่นั้นจะประกอบด้วยคณะกรรมการ
ทำการพิจารณาเลือกจากอาจารย์ที่มีคุณสมบัติและคุณลักษณะเหมาะสม และมีเวลาพอที่จะ
ให้นักศึกษาพบได้ อาจารย์ที่ปรึกษา 1 คน จะรับผิดชอบนักศึกษาประมาณ 20-30 คน
แยกเป็นแต่ละระดับและแต่ละวิชาเอก รูปแบบของการจัคการให้คำปรึกษามี 2 แบบ
คือแบบเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล ที่เ้ามากคือแบบเป็นกลุ่ม ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาจะพบ
กับนักศึกษาในกลุ่มของตนตามเวลาที่วิทยาลัยจัคไว้ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการจัคตารางเวลา
เรียน โดยกำหนดไว้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ซึ่งเรียกว่าเป็นชั่วโมงโฮมรูม
(Home Room)

การที่วิทยาลัยครูนำวิธีการโฮมรูม (Home Room) เขามาใช้ในระบบการให้
คำปรึกษาของวิทยาลัยนั้น มีเหตุผลตรงกับที่ วิลเลียม มาร์ตินสัน (William Martinson)

¹วิทยาลัยครูชนบุรี, โครงการอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยาลัยครูชนบุรี พ.ศ.
2520 (เอกสารอัครสำเนา).

ได้ให้ความเห็นไว้ว่า โรงเรียนปัจจุบันนี้มีครูพิเศษเป็นรายวิชา การจัดเช่นนี้เพิ่มความยุ่งยากแก่ครูที่จะรู้จักนักเรียนได้ดี นอกจากจะไ้เข้าสอนในชั้นนั้น นักเรียนเองก็มีความยุ่งยากมีใ้ช่นอย ที่จะมาปรึกษาหารือกับครูซึ่งตนอยากมอบความไว้วางใจให้ ผู้บริหารก็มีปัญหา เมื่อต้องการติดต่อกับนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ แผนงานทั้งโรงเรียนกองยุ่งยากไป เนื่องจากนักเรียนเรียนไม่ตรงกันนี้ วิธีหนึ่งที่จะนัดให้นักเรียนและครูมาพบกัน คือการจัดใหม่โฮมรูม (Home Room) มีหลายโรงเรียนจัดครูที่ปรึกษาไว้สำหรับติดต่อกับนักเรียน พร้อมทั้งอบรมความประพฤติด้วย¹

เกี่ยวกับเรื่องโฮมรูม (Home Room) นี้ โสภณัท บุชนาด ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า คำว่าโฮมรูม (Home Room) ในความหมายของการศึกษาอเมริกัน หมายถึง การที่นักเรียนซึ่งไ้แยกไปเรียนตามห้องวิชาต่าง ๆ ที่เขาได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสามารถของเขาได้กลับมาพบรวมกันในห้อง ๆ หนึ่ง ซึ่งเรียกว่าโฮมรูม (Home Room) กล่าวโดยง่าย ๆ ก็คือ การที่นักเรียนไ้กลับเข้าห้องเดิมหรือบ้านเดิมของตน หลังจากที่ได้แยกย้ายไปที่อื่นชั่วคราวนั่นเอง การกลับมายังห้องโฮมรูม (Home Room) นี้เพื่อมารับทราบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานประจำชั้น กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เรื่องต่าง ๆ ที่ควรจะทราบเป็นส่วนรวมและอื่น ๆ ซึ่งทั้งหมดรวมเรียกว่า กิจกรรมโฮมรูม (Home Room) โดยมีครูผู้หนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ใ้กับนักเรียนของตนให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดโฮมรูม (Home Room) ทุกประการ ครูผู้ทำหน้าที่นี้เรียกว่าครูโฮมรูม

ต่อมากิจกรรมโฮมรูม (Home Room) ไ้ขยายกว้างขวางออกไปมาก ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของการศึกษาในปัจจุบัน โดยไ้ดำเนินการรวมเอาเรื่อง

¹William Martinson, Introduction to Guidance แปลโดย
อำไพ บุรณฤกษ์ (กรุงเทพมหานคร : แผนกการพิมพ์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2505),
หน้า 139.

ของการแนะแนว เขามาเกี่ยวข้องกับและจัดให้นักเรียนในรูปของการแนะแนวหมู่ (Group Guidance) ดังนั้นเวลาของโฮมรูม (Home Room) ในปัจจุบันจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของบริการแนะแนว ซึ่งมีกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติทั้งหมดคือ งานที่เกี่ยวกับนักเรียนหรืองานประจำชั้น และการแนะแนวนักเรียนในรูปของการแนะแนวหมู่ และแนะแนวรายบุคคลอันเป็นการช่วยโรงเรียนในด้านการแนะแนว เพื่อให้การดำเนินงานด้านแนะแนวโดยผสมบูรณยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าครูโฮมรูมเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการแนะแนวของโรงเรียน¹

การที่จะจัดโฮมรูม (Home Room) ให้โดยลดีนั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการซึ่ง สมใจ ลักษณะ ได้ให้ความเห็นว่า จะต้องประกอบด้วยนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา ระยะเวลาในการจัดและการดำเนินงาน โดยที่จำนวนนักศึกษาในแต่ละกลุ่มควรจะไม่เกิน 35 คน และเมื่อนักศึกษาเลื่อนชั้นขึ้นไป ควรจะให้อาจารย์ที่ปรึกษาศึกตามนักศึกษาขึ้นไปด้วย จนกว่าจะจบชั้นประโยคของการศึกษาระดับนั้น ๆ อาจารย์ที่ปรึกษาควรจะมี ความเต็มใจ และยินดีที่จะทำงานในคานนี้ ควรมีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาวัยรุ่นที่พอสมควร มีความเข้าใจในหน้าที่รวมทั้งวิธีดำเนินงานดี สำหรับระยะเวลา นั้นควรที่จะกำหนดระยะเวลาให้แน่นอนลงไปสำหรับชั่วโมงโฮมรูม (Home Room) ซึ่งเป็นเวลานอกเหนือไปจากตารางเวลาเรียนซึ่งมีประจำอยู่แล้ว และชั่วโมงโฮมรูม (Home Room) ควรจะตรงกันทุกชั้นทั้งวิทยาลัย ระยะเวลาที่ใช้อาจจะใช้เวลาประมาณ 30-50 นาที หรือแล้วแต่ความเหมาะสมของหัวเรื่อง และการดำเนินงานในการจัดนั้น ควรจะได้มีการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับอาจารย์แนะแนวหรือบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักศึกษา มีการเตรียมเรื่องเพื่อนิเทศในชั่วโมงโฮมรูม (Home Room) โดยสม่ำเสมอ มีการปรึกษาหารือกันไยระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษา

---

¹ โสภณัท นุชนาถ, คู่มือสำหรับอาจารย์ Home Room แผนกแนะแนว วิทยาลัยครูนครปฐม (เอกสารอัครสำเนา), หน้า 1 - 2.

ควยกัน ในปัญหาต่าง ๆ ที่อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละคนประสบเพื่อหาทางแก้ไข¹

นอกจากนี้ วัชรีย์ ทรัพย์มี ได้ให้ความเห็นไว้อย่างน่าสนใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Home Room) อีกรว่า ในการจัดที่จะให้ใครคนหนึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมการเป็นอย่างดี โดยผู้บริหารโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดหาผู้ที่จะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนี้ และการจัดกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนเป็นสำคัญ เพราะถากิจกรรมที่จัดตรงกับความต้องการของนักเรียน นักเรียนย่อมมีแนวโน้มที่จะสนใจกิจกรรม ผู้มีหน้าที่วางแผนจัดกิจกรรมประจำห้องเรียนควรมีสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อน โดยจัดทำแบบสอบถามสำหรับสำรวจความต้องการของนักเรียนทุกคนในระดับชั้นต่าง ๆ เมื่อรวบรวมความต้องการของนักเรียนได้แล้ว จึงวางแผนจัดกิจกรรมต่อไป โดยส่งความต้องการที่ไ้รวบรวมขึ้นนี้ให้ครูในระดับชั้นนั้นไ้ทราบ และเปิดโอกาสให้เพิ่มเติมหัวข้อบางอย่างที่เห็นว่าจะ เป็นประโยชน์แก่นักเรียน การเปิดโอกาสให้ครูทุกคนไ้มีส่วนในการวางแผนจัดกิจกรรมนี้ตั้งแต่คน เป็นหลักจิตวิทยาอย่างหนึ่งที่จะทำไ้ครูสนใจและร่วมมือในการดำเนินการจัดกิจกรรมนี้ เมื่อไ้หัวข้อเหล่านี้มาแล้ว ผู้รับผิดชอบวางแผนจัดกิจกรรมควรมีวางแผนจัดกิจกรรมและจัดหาอุปกรณ์ไว้ให้ครูเพื่อสะดวกในการไปใช้หรือค้ค้แปลงในการจัดกิจกรรมประจำห้อง ซึ่งจะเป็นการช่วยครูไ้เป็นอย่างดี ไม่ใช่เป็นการเพิ่มภาระแก่ครูค้ค้ที่หลายคนเขาใจ ขอคิดเห็นนี้จะเห็นไ้ควาเป็นแนวคิดที่พยายามค้ค้ใหญ่ที่มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ไ้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและเสนอความต้องการ ซึ่งจะเป็นกำารกระตุ้นให้ทุกฝ่ายมีความสนใจและเต็มใจที่จะร่วมมือ และทำไ้การจัดกิจกรรมนี้ตรงกับความต้องการของผู้นับ อันจะทำไ้บังเกิดผลดีเป็นอย่างยิ่ง²

¹ สมใจ ลักษณะ, "การจัดโฮมรูมในวิทยาลัยครูสวนสุนันทา" (เอกสารอค์-
สำเนา), หน้า 6-7.

² วัชรีย์ ทรัพย์มี, "แนวความคิดในการจัดกิจกรรม Home Room" (เอกสาร
ทางวิชาการประกอบการอบรมเพื่อเสริมสมรรถภาพครูประถมศึกษา ณ วิทยาลัยครูสกลนคร
21-24 กุมภาพันธ์, 2520), หน้า 12-13.

ประโยชน์ที่จะได้จากการจัดโฮมรูม (Home Room) นี้ แฮร์รี่ ซี แมคโคน (Harry C. McKown) ให้ความเห็นไว้ว่า

1. เป็นการส่งเสริมให้อาจารย์ที่ปรึกษาและนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดขึ้น นักเรียนจะเกิดความรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจ เนื่องจากมีอาจารย์ที่ปรึกษาของตนเป็นที่พึ่ง หองโฮมรูม (Home Room) ที่จะต้องมีบรรยากาศเป็นเสมือนบ้านของนักเรียน คือต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้ความร่วมมือกัน เห็นใจกันและเรียนรู้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. เป็นการช่วยเสริมสร้างและพัฒนาให้นักเรียนให้มีความงอกงามในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะเวลาของโฮมรูม (Home Room) จะเป็นการเปิดโอกาสให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้มีเวลาใกล้ชิดกับนักเรียนในชั้นของตน และให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ เช่น แนะนำวิธีการเรียนที่ดี การปรับปรุงบุคลิกภาพ การปรับตัวให้เข้ากับสังคม ฯลฯ
3. เป็นการช่วยในงานด้านบริหารของวิทยาลัยบังเกิดผลดี เพราะในช่วงโฮมรูม (Home Room) นี้ อาจารย์ที่ปรึกษาจะใช้เป็นที่ตรวจสอบการมาเรียนของนักเรียน แจงระเบียบและขบับคัมของวิทยาลัย ประกาศและแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยให้นักเรียนทราบ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้และเข้าใจวิทยาลัยได้ดียิ่งขึ้น เป็นการช่วยให้นักเรียนมองเห็นความสำคัญของวิทยาลัย พร้อมกันนี้ก็เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยด้วย
4. เป็นการช่วยงานทางค่านิยมของวิทยาลัยให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง ทั้งทางด้านการเรียน ส่วนตัว สังคมและอื่น ๆ เพราะอาจารย์ที่ปรึกษาได้มีโอกาสแนะนำให้นักเรียนทั้ง เป็นหมู่และเป็นรายบุคคลแก่นักเรียนที่มีปัญหาหรือความต้องการต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะอาจารย์ที่ปรึกษายอมมีความเข้าใจ และรู้สึกสภาพความเป็นไปของนักเรียนได้ดีกว่าอาจารย์คนอื่น ๆ¹

¹ Harry C. McKown, "Home Room Guidance" in Principle of Guidance and Pupil Personnel Work (New York : McGraw-Hill Book Co., Inc., 1951), p.529.

ง. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกาให้คำปรึกษาแก่นิสิตนั้น บ่อยครั้งที่เกิดขึ้นจาก คำนินิต แต่ก็มีบางครั้งที่เกิดขึ้นจากอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งในเรื่องนี้ เฮฟเนอร์ เคท มุลเลอร์ (Hevener Kate Mueller) ได้ให้ความเห็นไว้ว่าปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานซึ่งเกิดจากตัวของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่

1. การขาดความรู้และขาดข้อมูลต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา เช่น ไม่เข้าใจชัดเจนในเรื่องหลักสูตร เนื้อหาวิชา ไม่มีข้อมูลพอในเรื่องของวิชาที่เปิดให้ เลือกเรียน ฯลฯ เหล่านี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องพิจารณาปรับปรุงตนเอง เป็นอย่างมาก
2. อาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นเข้าข้างตัวเองหรือถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่มากเกินไป จึงทำให้อาจจะตั้งข้อสมมุติฐานตามที่ตนคิดว่าถูกต้อง หรือ บางครั้งก็เขมงวดกับนักศึกษามากเกินไป ทำให้นักศึกษาไม่ยอมเข้ามาขอรับคำปรึกษา
3. การมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม อาจารย์ที่ปรึกษาบางคนขาดความจริงใจในการให้คำปรึกษา ไม่รักษาระยะบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น นำเรื่อง ของนักศึกษาไปเล่าให้ผู้อื่นฟังโดยเห็นเป็นเรื่องขบขัน ไม่เข้าใจความต้องการของ นักศึกษา ไม่ยอมสละเวลาให้กับนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลของตน ไม่คำนึงถึงจุดหมาย อันแท้จริงของการให้คำปรึกษา และบางคนก็แก้ปัญหาให้แก่นักศึกษาโดยขาดการวินิจฉัย ที่ดีพอ¹

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ อีก เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีเวลาพอที่จะพูดคุยหรือให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา หรือนักศึกษาไม่มีความอดทนพอในการ ที่จะคอยพบกับอาจารย์ที่ปรึกษา เหล่านี้ ซึ่งมุลเลอร์ ได้เสนอแนะว่า ควรจะได้มีการ

¹ Hevener Kate Mueller, Student Personnel Work in Higher Education, (Cambridge, Massachusetts, 1961), pp. 213-214.

พิจารณาในเรื่องชั่วโมงในการสอนของอาจารย์ที่ปรึกษาและชั่วโมงการเรียนของนักศึกษา และจะต้องพยายามให้มีเวลาว่างตรงกัน

ในปี พ.ศ. 2519 ได้มีการสำรวจปัญหาที่อาจารย์ที่ปรึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ประสบเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ปัญหาต่าง ๆ ที่รวบรวมได้คือ

1. เวลาที่นิสิตว่างตรงกันเพื่อพบอาจารย์ที่ปรึกษาหาไต่ถาม ทำให้ต้องแบ่งการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งทำให้สิ้นเปลืองเวลา
2. นิสิตมักเชื่อคำแนะนำของรุ่นพี่ในการเลือกเรียนวิชามากกว่าที่จะเชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา จึงทำให้เกิดความผิดพลาดบ่อย ๆ
3. นิสิตไม่มาพบอาจารย์ที่ปรึกษาตามเวลานัดหรือมาโดยไม่ได้นัดล่วงหน้า
4. นิสิตมักจะมาพบอาจารย์ที่ปรึกษาในระยะสุดท้ายของปัญหาที่ควรจะได้รับการแก้ไขแล้ว จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขได้ทัน
5. นิสิตไม่เข้าใจระเบียบการเรียนและระเบียบของคณะ
6. บางครั้งนิสิตมีปัญหาแต่ไม่กล้าปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา
7. นิสิตมักจะมีปัญหาเรื่องการเงิน แต่เนื่องจากทุนการศึกษาของคณะมีน้อย อาจารย์ที่ปรึกษาจึงต้องออกเงินสำรองให้ก่อนซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้รับคืน
8. นิสิตไม่ค่อยติดตามเรื่องของตนเอง
9. นิสิตมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคณะ

จากปัญหาที่อาจารย์ที่ปรึกษาประสบเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาดังกล่าว มีข้อสังเกตและเสนอแนะดังนี้คือ

1. ปัญหาส่วนใหญ่ที่นิสิตปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน
2. อาจารย์ที่ปรึกษาควรกำหนดเวลาพบนิสิต โดยอาจแบ่งเวลาเป็นหลายช่วง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่นิสิตมีเวลาว่างไม่ตรงกัน

3. อาจารย์ที่ปรึกษาควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนิสิตเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจที่จะมาขอคำปรึกษาในทางต่าง ๆ แทนที่จะมาปรึกษาเพื่อนนิสิตหรือนิสิตรุ่นพี่¹

จากผลการวิจัยของ ฟรานซิส เอช เคอโดเชิล (Francis H. Delisle) ในงานเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาแก่นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมิชิแกน พอสรุปได้ว่า การที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำปรึกษาได้เป็นผลสำเร็จอย่างสิ้นเชิงเป็นเพราะ

1. จำนวนนิสิตที่ให้อาจารย์แต่ละคนรับผิดชอบมากเกินไป
2. ไม่มีเวลาพอที่จะให้บริการแก่นิสิตแต่ละคน
3. ไม่พอใจที่จะต้องทำหน้าที่แต่เพียงลงชื่อในบัตรลงทะเบียน
4. คำนิยามของหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางวิชาการไม่ชัดเจน
5. ขาดระเบียบของนิสิตที่สมบูรณ์แบบ
6. ขาดข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรที่สมบูรณ์แบบและถูกต้อง
7. มีความเชื่อว่าการทำงานในหน้าที่นี้จะไม่ได้รับผลตอบแทนเท่ากับการสอนและการวิจัย

ส่วนนิสิตมีความเห็นว่า สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคคือ

1. มีการเปลี่ยนแปลงการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทุกปี ทำให้อาจารย์และนักศึกษาไม่สามารถทำความคุ้นเคยและมีความเข้าใจกันใดก็พอ
2. อาจารย์ที่ปรึกษาไม่กำหนดเวลาไว้เพื่อให้นิสิตเข้าพบได้โดย

สะดวก

3. อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีข้อมูลในเรื่องหลักสูตรที่ถูกต้องและสมบูรณ์แบบ

¹ อูมา สุคนธมาน, สุมน อมรวิวัฒน์ และ วัชรีย์ ททรัพย์มี, คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา นิสิตระดับปริญญาตรี, หน้า 15-16.

4. อาจารย์ที่ปรึกษาฯ ให้ความสำคัญที่ควรคำนึงถึงที่จะทำงานในขณะนี้
ทำให้การให้คำปรึกษาเป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจต่อนิสิต

5. การให้คำปรึกษาฯ ยังไม่สนองความต้องการของนิสิต โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในค่านิจกรรมากรุม

และนิสิตมีความคาดหวังเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ดังนี้คือ

1. อาจารย์ที่ปรึกษาฯ ควรจะเป็นบุคคลเกี่ยวกับตลอดระยะเวลาที่
ศึกษาในมหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ที่ปรึกษาฯ ควรพร้อมเสมอที่จะให้นิสิตเข้าพบตลอดเวลา
ที่นิสิตมีความจำเป็นที่จะต้องพบ
3. ควรช่วยให้นิสิตเข้าใจเป้าหมายในการศึกษาและอาชีพของตน
อย่างแจ่มชัด
4. ควรทราบหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี และมีความ
รู้ในเรื่องแหล่งวิชาการต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย
5. ควรแนะนำวิธีการปรับปรุงผลการเรียนให้มากขึ้น

นอกจากนี้งานวิจัยของ ภักทรา จันทปัญญาศิลป์ เรื่อง "ความคิดเห็น
ของนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ เกี่ยวกับหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ"
ได้สรุปถึงปัญหาที่ประสบ ในแต่ละสถาบันคือ

1. การขาดแคลนอาจารย์ที่ปรึกษา
2. อาจารย์ที่ปรึกษาฯ ไม่ค่อยมีเวลาพอที่จะให้คำปรึกษาแก่นิสิตได้ทั่วถึง
3. อาจารย์ที่ปรึกษานิสิตมีชั่วโมงทำการสอนและมีงานพิเศษอื่น ๆ

มาก จึงไม่ค่อยมีเวลาพบกับนิสิต

สรุป

กล่าวโดยสรุปแล้ว อาจารย์ที่ปรึกษาฯ ควรจะเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มีความประพฤติ
เหมาะสม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษาในทุก ๆ ด้าน นอกจากนั้นยังควรจะต้องเป็นผู้

มีความรู้ทั้งทางวิชาการและการแนะแนว สิ่งที่สำคัญที่สุดในการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ควรจะ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีด้วย ส่วนทางด้านหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ ที่ปรึกษานั้น อาจารย์ที่ปรึกษาควรจะเข้าใจเป็นอย่างดีว่าหน้าที่และความรับผิดชอบของ ตนนั้นไม่เพียงแต่ให้ความช่วยเหลือนักศึกษาในการวางแผนการเรียนเท่านั้น ยังต้อง เป็น ผู้ที่ช่วยแก้ปัญหาทางจิตใจและปัญหาส่วนตัวของนักศึกษาอีกด้วย หน้าที่รับผิดชอบอีกส่วนหนึ่ง ก็คือ การ เป็นสื่อกลางระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัย และผู้บริหารของนักศึกษาเพื่อทำให้ การติดตามนักศึกษาเป็นไปโดยทั่วถึง ทางด้านการดำเนินงานในการจัดการให้คำปรึกษา นั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า ควรจะจัดระบบการให้คำปรึกษาที่ดี ซึ่งการจัดระบบนี้ควรได้รับ การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารโดยอาจจะจัดให้มีการฝึกอบรมอาจารย์ที่ปรึกษา หรือจัดให้มีการ ประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายในและภายนอกวิทยาลัย และควรจัด ให้มีกิจกรรมโฮมรูม (Home Room) ขึ้นในสถานศึกษาด้วย ส่วนปัญหาและอุปสรรคใน การปฏิบัติงานในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษานั้น ส่วนใหญ่จะเกิดจากการทำงานของ อาจารย์ที่ปรึกษาเอง เป็นต้นว่า ขาดความรู้ความเข้าใจในการให้คำปรึกษา รวมทั้ง ขาดข้อมูลต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา เช่น การไม่เข้าใจหลักสูตร เป็นต้น นอกจากนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาอาจถือเอาความคิดเห็นส่วนตัวมากเกินไป ไม่สนใจและไม่เอาใจใส่ นักศึกษาเท่าที่ควร

เมื่อประมวลแล้วจะเห็นว่า องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้มีความสำคัญเป็นอย่าง มาก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ดังกล่าว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ สำหรับบทบาทของการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบทั้ง 4 นี้ มาเป็น เกณฑ์ในการทำการวิจัย เพื่อศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา